

Приморске новине

излази мјесечно • година XXVII • број 431.

БУДВА, 31. ОКТОБРА 1998. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

ОПАСНЕ СТРАНПУТИЦЕ

С обом усхићене, наше апстрактне, цаболебарске површиности имају, у ствари, сасвим конкретан вид. Одавно су нас однеле на опасне странпутнице. Одавно су нас формирале. А формирали људе шешко је и заједнички без рада и реда који су у жижи развоја свих друштвених, еволутивних промјена. Крећемо и данас у те промјене које називамо демократским, или опет без рада и бојим се да нас на тој странпутници чека глад и цвокот. Ако садашњи атипијони, мањом политички, најори не прерасту у радне најоре за материјалну производњу, наши идеали само су странпутница. Осташе ог њих једино податак о шешком и гладном животу (радних?) људи.

С ногу се може поћити чаша воде, али се с ногу и на брзину не може трансформисати човек, друштво. Ваља, зато стварајши услове и навике које стварају у људске врлине, а не у мане друштва. Бојим се, опет, да су то заосталије зоне у нашој свијести којима се овога часа не поклана особити пајкња: од моралног неукуса и кича до тошово вехементне равнодушности појединца према друштву и друштва према појединцу. Свих заједно - према стварним људским, стваралачким, вриједностима.

Љубав жене према мужу мјери се главобољама и значи ли то да су све наше главобоље доказ љубави према свему што живо чини доследнијим човјека. И то не само за мене, за шебе, и нас, него и за покољења која ће наследити за нама. Љубав није иустоловина и није само један тренутак. Зато ћemo останти у првом простору све док нас она не испуни. Чекање је ријеч коју волим када се нечemu најдам, прије свећа љубави. Она се, љубав, предуга чекана, претвара у ексилозију мрља живота. Схватајмо ли, данас, потребу да бранимо љубав прег нимало привидним пропишвачјем оноја што она треба да буде и што нажалостије?

Наши данашње вријеме заборавља оно излишно: плод ума и осјећања, и плод рада, што је проналазак људскости. Памтиће се, лишено тој основног људског и друштвеног концепција, као пољавље нашеј заштамњеног духа уколико не промијенимо њу, силазећи са наших уобичајених странпутница у правцу хоризонта.

Истини, на нас лаје чистав хоризонти њаса, са свих страна у даљини. Живјећемо у знаку тој лавежа све док не промијенимо хипијења и навике стечене шоком прошлог и садашњег нерадничког система.

Бошко БОГЕТИЋ

ЈЕДИНСТВЕН КУТАК НА БУДВАНСКОЈ ОБАЛИ

Некада давно на брежуљку са погледом на море, поред данашње „Виле Милочер”, стари Паштровићи су имали осматрачницу за дочекивање и испраћање лађа. Затим је краљица Марија, још за живота краља Александра, направила себи мали видиковач одакле је посматрала пучину. Данас је на овом мјесту саграђен већи и атрактивнији видиковач од некадашњег. До њега води камена стаза изнад паркинга „Виле Милочер”. По угледу на стапо, направљено је још једно веће гувно и велика тераса са божанским погледом на будванску обалу и ресторан који се и сам зове „Краљичина столица”. Ресторан је власништво ХТП „Милочер” и ради само у љетњем периоду.

(Оппирније на 6. страни)

У
ОВОМ
БРОЈУ

AQUAMARK
WEB PREZENTACIJE
NOVO!
Prezentacija Ville Balkan
www.villabalkan.cg.yu

ОДРЖАНА 3. СЈЕДНИЦА СО БУДВА
НОВИ УРБАНИСТИЧКИ ПЛНОВИ И КОМУНАЛИЈЕ

(СТРАНЕ 2. И 3.)

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“ - НИКО РАДУЛОВИЋ, НАРОДНИ ЉЕКАР:
ЧАРОБНЕ РУКЕ „КОСТОЛОМЦА“

(СТРАНЕ 8. И 9.)

ЕРИХ КОШ: УЗГРЕДНЕ ЗАБИЉЕШКЕ
ЧЕДО ВУКОВИЋ: ПИСМА ИЗ БЛИЗИНЕ

(СТРАНА 11.)

(СТРАНЕ 12. И 13.)

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

ОДГОВОРИ НА ОДБОРНИЧКА ПИТАЊА

СТАЗА ПОНОВО УРЕЂЕНА

Секретаријат за инспекцијске послове је у склопу својих редовних активности више пута обављао инспекцијску контролу простора на шеталишту у Бечићима. По нашем налогу скинуте су монтажне тробине, стаза расчишћена од шљунка и пијеска и враћена у првобитно стање, а канделабри јавне расвете уграђени су у пружакету стазе.

Како је турнир у фудбалу на плажи манифестација која се одржава традиционално сваке године у јељтним мјесецима, канделабри се неће поново постављати јер би то изисквало додатне трошкове. (Одговор на питање одборника Ђура Рафаиловића. „Када ће се плажа у окolini на којој је био постављен стадион довести у првобитно стање и уредити?“)

ХТП „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ ПРЕУЗЕЛА ОБАВЕЗУ ОПШТИНЕ

Споразумом од 17. јула 1998. године закљученим између Општине Будва, ХТП „Будванска ривијера“ и организатора турнира у фудбалу на плажи ЈУ Монтенегро купа 1998. године, „Адријатик медија консалтинг“, предвиђено је да обавезује Општине Будву као покровитеља турнира од 200.000 USD треба да измири ХТП „Будванска ривијера“ по основу дуговања према општини Будви. Предвиђено је да се уплати изврши у динарској противврједности по тржишном курсу на дан уплате. Према сазнавају овога секретаријата та средства још увијек нијесу уплаћена организатору турнира.

Осим тога Општина Будва је за трошкове постављања монтажних тробина уплатила 50.000 динара „Монтенгропромету“, као и 259.243 динара за траспорт елемената конструкције и радове на уређењу игралишта предузећу „Пиминвест“ Тиват. (Секретаријат за привреду и финансије у одговору на питање одборника Ђура Рафаиловића: „Колико је Општина Будва одвојила средства за организацију манифестације фудбал на плажи и из којих извора?“)

ПУМПА КАСИЛА ЗБОГ - ПАРА

Насеље Ивановић се налази на височинама и са аспекта снабдевања водом спада у другу зону. Овде је годинама присутан проблем снабдевања водом због чега је, коначно, ове године овај проблем решен. Ово је требало завршити прије сезоне, међутим, посао је окончан тек 10. августа. Један разлог је касно обезбеђивање финансијских средстава, а тек тада се могло почети са радовима који не могу тако брзо да се заврше. Прво је потребно обезбиједити урбанистичко-техничке услове, организовати локацију на приватном земљишту, за првни агрегат је потребно унапријед уплатити 100 одсто и сачекати 60 дана за испоруку, изградити кућицу за првни станицу, обезбиједити електро напајање са дужине од 200 метара, а извршити приклучак на главни магистрални цевовод.

„Водовод“ нема сопствених средстава за овакве инвестиционе захтаве и средства су за ово обезбиједена од Општине Будва и уплаћена 14. маја 1998. године. Так након тога пришло се реализацији овог објекта, тако да се овај посао није могao раније завршити. (ИП „Водовод и канализација“ у одговору на питање одборника Ђура Рафаиловића: „Зашто до данас, 25. јула, није утврђена пумпа за воду у насељу Ивановић, а познато је да ово насеље има исте проблеме с водом сваке године?“)

ПРИВРЕМЕНИ ОБЈЕКТИ ПО ПРОГРАМУ И ВАН ПРОГРАМА

На подручју општине Будва издато је укупно 403 решења за привремене објекте за 1998. годину. Програмом привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта за 1998. годину предвиђено је укупно 255 локација. У складу са Статутом општине предсједници општине је 29. 5. 1998. године донио

решење којим је овластио секретара Секретаријата за урбанизам да може вршити измјену и допunu усвојеног програма у смислу давања нових локација. Постоје евидентирана физичка и правна лица којима су издата одобрења за више објекта. Решења за привремене локације су издата на основу непосредне погодбе, као и претходних година, и на основу цјеновника утврђеног скupштинском одлуком.

На подручју Будве било је 278 локација за привремене објекте (185 по програму и 93 ван програма), на подручју Бечеја 24 (16 + 8), у Светом Стефану 19 (13+6), Петровцу 63

(24+39) и у Буљарици 19 (17+2). Укупно је било 403 локације (255 + 148), од чега на друштвеном земљишту 219, на приватном 141, и на земљишту ХТП „Будванска ривијера“ 43. (Секретаријат је донијео Одлуку о утврђивању накнаде за уређивање градског грађевинског земљишта, тзв. комуналнија, којом су прописана основа и мјерила за увођење и утврђивање накнаде коју плаћају корисници тог земљишта. Ова Одлука је донијета некаквом пресуде Уставног суда РСР који је констатовао да је ранија општинска одлука од 26. децембра 1997. године, неуставна јер је донијета да претходно није усвојен Програм уређења градског грађевинског земљишта. Та одлука је престала да важи, па је било неопходно донијети нову јер је она накнада искључиви извршни финансирања Програма уређивања градског грађевинског земљишта.

Новом одлуком износ накнаде не зависи од дужине боравка грађана на подручју наше општине, као у претходној чиме је био повријеђен уставни принцип једнакости грађана и слобода кретања и настањивања. У односу на претходну одлuku пројектан износ накнаде за уређивање градског грађевинског земљишта је усклађен са стопом инфлације и индексом пораста цене на мало.

Накнада за уређивање градског грађевинског земљишта се плаћаје приликом изградње стамбених и пословних објеката и за претварање стамбеног про-

УСВОЈЕНА ОДЛУКА О УТВРЂИВАЊУ НАКНАДЕ ЗА УРЕЂИВАЊЕ ГРАДСКОГ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА

НОВЕ КОМУНАЛИЈЕ

• Просјечна накнада 924 динара по квадратном метру развијене грађевинске површине, а коначан износ зависи од зоне у којој се објекат ради у намјене

• За рјешавање стамбеног питања - 50 одсто јефтиње

• Плаћање накнаде једнократно и у ратама

стора у пословни.

Просјечна накнада по квадратном метру развијене грађевинске површине је 924 динара, коначан износ се утврђује зависно од зоне у којој се објекат налази и од намјене објекта. Корективни фактор за објекте који са граде у првој зони је 1,20 (значи 20 одсто више), у другој 1,00, а у трећој зони 0,80 (20 одсто мање). За објекте чија је намјена становиšа корективни фактор је 1,00, а за колективне стамбене зграде, за објекте друштвених стандарда, вјерске објекте са пратећим садржајима и комуналне објекте 1,50 (50 одсто скупље).

За туристичке објекте накнада ће се обрачунавати према трошковима опре- мања градског грађевинског земљишта за конкретну локацију.

За претварање стамбеног простора у пословне просторије накнада је 50 одсто од износа накнаде за изградњу стамбеног објекта.

Ако се гради објекат којим се рјешава стамбено питање, на-

кнада се умањује за 50 одсто. Под рјешавањем стамбеног питања подразумјева се изградња стамбеног простора до 100 квадратних метара и важи за грађане који по евиденцији Дирекције за некретнине не посједују никуни стање.

Накнада се утврђује и плаћа у новчаним износима, а изузетно уз одобрење извршног органа Општине, накнада се може плаћати извођењем радова или на други начин.

Одлука је утврђена да се највећа накнада једнократно или у ратама. Ако се цјелокупан износ накнаде уплати унапријед, прије добијања грађевинске дозволе, накнада се умањује за 20 одсто. За објекте укупне површине до 500 квадратних метара, ако се плаћају врши у ратама, 50 одсто накнаде се плаћа одмах на конакључењу уговора, 25 одсто у року од три мјесеца, а 25 одсто у року од шест мјесеци од дана закључења уговора. Ако су објекти већи површине од 500 квадратних метара, 50 одсто на-

кнаде се плаћа одмах након закључења уговора, 25 одсто у року од шест мјесеци, а 25 одсто најкасније 12 мјесеци од дана закључења уговора.

Извршни орган Општине је овом одлуком овлашћен да по потреби врши усклађивање износа накнаде на основу стопе инфлације и пораста цијена на

Одлука о утврђивању накнаде за уређивање градског грађевинског земљишта је усвојена већином гласова, а против су били одборници Социјалистичке народне партије. Одборници СНП Владимира Кажанегра и Жарка Миковића су исклопирали да се на сједници прочита обrazloženje пресуде Уставног суда у џелини, али је то одбијено с обзиром да је довољно то што је већ речено у обrazloženju општинске одлуке.

Учествујући у расправи предсједник Општине Раде Гргоријевић је одговорио на примједбу одборника СНП и нагласио да ће се та одлука у џелини усклаđiti са Законом, да ће се урадити трошковник, али да за то треба времена. Одлука мора да постоји и она увијек може бити на провјери уставности. Претходна одлука је оборена код Уставног суда на иницијативу бесправних грађивала, па се може догодити да то опет иницира неко ко бесправно гради.

Скупштина општине је донијела закључак о преставци мандата седморице одборника који су подијели оставке из личних разлога. Законом о избору одборника и посланика и Статутом општине је прописано да одборнику који подијели оставку преставе мандат прије истека времена на које је изабран. Оставке су подијеле Иво Арменко (Изборна листа „Да живимо боље-Мило Ђукановић и Светозар Маровић“), Пеко Љијешевић, Божидар Перешић, Станко Гиговић, Никола Кентера, Радо Мицор и Никола Краповић (Социјалистичка народна партија Црне Горе-Пеко Љијешевић).

На предлог мандатско-имунитетске комисије Скупштине општине је верификовала мандате седморице нових одборника. Уместо одборника који су подијели оставке нови одборници у Скупштини општине су Боро Лазовић (Изборна листа „Да живимо боље-Мило Ђукановић и Светозар Маровић“), Љубо Љијешевић, Гојко Митровић, Ваис Шоља, Саво Медин, Владимира Кажанегра и Љубомира Марковић (Социјалистичка народна партија Црне Горе-Пеко Љијешевић).

НОВИНА У РАДУ

У материјалу који се одборницима и другима који присуствују сједници Скупштине општине, поред допунских материјала и ставова клубова одборника о питањима која су на дневном реду, достављају се извјештаји о појединачним предметом образложити који је претходно створио обавезу, о каквој се обавези ради, име и презиме овлашћених радника, функционера у појединачној фази обраде предмета у стварању обавезе по члану 53. Закона о планирању и уређењу простора.

Ради демистификације гласина које су присутне у јавности, да је предсједник Општине донио одређена рјешења о додјели становија појединачним предметом образложити који је претходно створио обавезу, на члану 53. Закона о планирању и уређењу простора.

Ако је тачно, које је добио становије, да ли су намјенски обезбиједени средствима за те потребе, да ли је о тој евентуалној додјели одлучувају Комисија за стамбену питања, или само предсједник Општине, и ако је, по ком дисреционом праву?

Да ли је предсједник Општине упознат са активношћу главног урбанисте јер је он што пише у једном дијelu одговора Секретаријата за урбанизам подијелио извјештај о усвојеном издавању земљишта (коришћење) Општине Будва и ХТП „Будванска ривијера“ које произилази из уговора скlopљеног почетком 1996. године између ових субјеката о уступању непокретности (некија објеката који је у саставу првога издавања) и утврђивању инфраструктуре (која на сједници СО није усвојена) и укупне површине легализованог изграђеног грађевинског простора, колико је општинска каса остала сиромашница у финансијском износу ради тога што је тај новац гурунут у цепове дивљих грађевина?

Да ли је на који начин извршио неопходну поравњавање дужничко-поврједничких односа између Општине Будва и ХТП „Будванска ривијера“ који је произилазио из уговора скlopљеног почетком 1996. године између ових субјеката о уступању непокретности (некија објеката који је у саставу првога издавања) и утврђивању инфраструктуре (која на сједници СО није усвојена) и укупне површине легализованог изграђеног грађевинског простора, приступом који је у складу са Статутом општине и Статутом Скупштине општине, ако је то у складу са извјештајем о утврђивању земљишта (коришћење) Општине Будва и ХТП „Будванска ривијера“ које произилази из уговора скlopљеног почетком 1996. године између ових субјеката о уступању непокретности (некија објеката који је у саставу првога издавања) и утврђивању инфраструктуре (која на сједници СО није усвојена) и укупне површине легализованог изграђеног грађевинског простора, приступом који је у складу са извјештајем о утврђивању земљишта (коришћење) Општине Будва и ХТП „Будванска ривијера“ које произилази из уговора скlopљеног почетком 1996. године између ових субјеката о уступању непокретности (некија објеката који је у саставу првога издавања) и утврђивању инфраструктуре (која на сједници СО није усвојена) и укупне површине легализованог изграђеног грађевинског простора, приступом који ј

АКТУЕЛНОСТИ

ИНОФЕСТ 98.**НОВИ ИЗАЗОВИ**

• Јубиларни, пети по реду Фестивал информатичких достигнућа-ИНФОФЕСТ '98, отворен 27. септембра на тераси хотела „Авала“. У име града до маћина присутне и госте поздрао Драган Дулетић, потпредсједник Општине Будва. Испред организатора присутнима се обратио Милан Мрвљевић и истакао да је ИНФОФЕСТ постао саставни дио југословенске информатичке сцене. ИНФОФЕСТ отворио Предраг Горановић, потпредсједник Владе Републике Црне Горе рекавши да је Фестивал најзначајнији информатички догађај

Овогодишњи ИНФОФЕСТ је традиционалног, презентационог и едукативног карактера. Примијењен је велики број учесника из земље и иностранства, многобројне успешне фирме и појединци из земље и иностранства, који су пружили добру и квалитетну презентацију. Сваки нови фестивал је другачији од претходног и свако ново љукављање на ИНФОФЕСТУ носи нове изазове.

Поред компанијске изложбе где су одобрани фирмама представиле своју понуду и нове развојне резултате, најпосјећенија фестивалска форма била је „Округли стручни круг“ који је уједно је био разлог у пажљиво одабраним темама које изазивају велико интересовање: управљачки информативни систем, најзад! проблем 2000-те и пројектовање информационих система, пројектовање система квалитета и ренжињеринг пословних процеса, Интернет и образовање.

По први пут је уведена програмска форма „ИНФОФЕСТ пита- како даљ?“ Организатор је позвао неколико значајних институција из различитих области да јавности представирају своје виђење даљег развоја информационих система њихових фирм, али и у друштву у целини. Позиву су се одазвали: Министарство унутрашњих послова Србије, НИС, Југоцрт, Хемофарм Вршац, Поштанска штедионица, Беобанка.

Најзад, догађај овогодишњег званичног програма била је „Међународна ИНФОФЕСТ школа“ где је југословенска информатичка јавност имала прилике да сртне и чује водеће свјетске умове из области развоја информационих техно-

XI КОНГРЕС ССС ЦРНЕ ГОРЕ**СВЕ ВИШЕ НЕЗАПОСЛЕНИХ**

Одржан XI конгрес Савеза самосталних синдиката Црне Горе. 15. и 16. октобра учествовало у раду конгреса 260 делегата и чланова органа ове радничке асоцијације, као и велики број гостију из ССС Југославије, Србије, Републике Српске, Синдиката „Независност“, синдиката бивших Југословенских република, представника синдикалних организација из Француске, Италије, Њемачке, Белгије, Русије и Украјине.

На Конгресу је говорио предсједник Владе Црне Горе Филип Вујановић, предсједник Привредне коморе Црне Горе Владо Вукмирковић. У полемикама и расправама учествовали представници удружења банака Југославије, Беобанке, Комерцијалне банке Београд, Војвођанске банке, Пощтанске штедионице, Енергограте, Планете, НПР-а, Бул ХН-а и много других.

Први пут на ИНФОФЕСТу био је расположив самоуслужни банкарски уређај (банкомат) који ће имао специјалне ИНФОФЕСТ кеш картице омогућити аутоматску исплату готовине. Ову могућност организатор је обезбедио у сарадњи са Комерцијалном банком и фирмом Планет из Београда.

Организатор Фестивала је свих ових година, па и ове, придавао пуно пажње пратећим фестивалским садржајима који су значајно допринојили пословној атмосфери. Уприличен је читав низ културних приредби (концерти, позоришна представа, изложба), спортских догађаја и факултативних излета (Скадарско језеро, Ловћен, Котор). У Когрешној сали хотела „Авала“ 2. октобар је свечано затворен јубиларни, пети по реду Фестивала информатичких достигнућа-ИНФОФЕСТ '98. Све присутне одјавном бесједом је поздравио проф. др Бранислав Лазаревић, захваливши свим учесницима и позивајући их на поновно виђење следеће године. По затварању фестивала одржано је традиционално Вече са будванима.

С. Г.

радничко акционарство“ - званични је плакат и мото, али и порука са највећег скупа радника Црне Горе и захтјев који је преовладао у многобројним дискусијама.

Кроз четири резолуције о запошљавању и сivoj економији, о трипартизму, социјалном дијалогу и радном законодавству, односно заштити радничких интереса у процесу приватизације, радници траже више рада боље плате, више достојанства, поштовање колективних уговора и јачање синдиката.

Податак који је изнисио додасашњи и поново изабрани предсједник ССС ЦГД Данило Поповић да се број неизапослених у четвртогодишњем периоду, од X Конгреса у Бару до данас, увећао са 57 на 69 хиљада, говори да је сваки десети грађанин Црне Горе без посла.

Делегати из будванске општине на XV конгресу СССЦГ

Узрок оваквог стања је у томе што држава управља привредом, а пословодства се баве политиком.

Све то обавезује Синдикат да буде далеко борбенији и ефикаснији, да води бескомпромисну борбу за заштиту права и интереса радника.

Из будванске општине на конгресу су учествовали делегати: БРАНКО РАЂЕНОВИЋ, предсједник повјерништва синдикалне организације Будва, ЂУРО БЕ-

Б. П.

ЧИЋ из „Будванске ривијере“, представник за привредне дјелатности и БРАНКА ПОПОВИЋ из „Информативног центра“, представник за ванпривредне дјелатности. У име, транских синдиката: ИЛИЈА КЕНТЕРА из Водовода испред Синдиката за комуналне дјелатности и МИЉО ВУКЧЕВИЋ из Будванске ривијере, испред Синдиката за туризам и угоститељство.

ПРВА СЈЕДНИЦА БАНКАДЕ

• У дому „Црвена комуна“ у Петровцу у сриједу, седмог октобра, одржана прва сједница Банкаде

ЗА КАНЗАЛИЈЕРА Банкаде је у име Вијећа субјека које је до сједнице засиједало у пет наврата, изабран Симо Арменко на период од три године. За конзула и вицеконзула у Београду изабрани су Илија Милутиновић и Милан Кульчић. Појашњавајући сам појам конзула и вицеконзула Арменко је истакао да функције немају политичку позадину, већ да су именованы на ове функције аташе за културу и да по мажу да се паштровски обичаји обнове и чувају од заборава и ван паштровића. Договорено је и да се Банкада у догледно вријеме путем Меморандума обрати исељеницима ван граница земље како би они могли да предложе кандидате за конзуле у иностранству.

Изабрани су судови до брих људи који имају

функцију повременог извршног тијела Банкаде. Предложено је и усвојено да Збор Паштровића има неколико судова добрих људи. Први суд добрих људи је мировни суд - суд за мирирење и у њега су именована:

ни: Јово Милутиновић, Вељко Радовић, Станко Митровић, Душан Рађеновић и Нико Калаћурђевић. Суд за екологију: Ратко Драшковић, Јово Медиго-вић и Вељко (Буђо) Митровић. Суд за уређење пропренија и у њега су именована:

Симо Арменко

УСПЈЕХ ХТП „БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ“

ПОБИЈЕДИЛИ ГДЈЕ ЈЕ БИЛО НАЈТЕЖЕ

• На југословенском такмичењу туристичко-угоститељских радника „ТУРЛУГ 98“, одржаном од 22. до 24. октобра у Врњачкој Бањи, ХТП „Будванска ривијера“ учествовала са 45 такмичара у 15 дисциплина. Њени представници остварили завидне резултате, освојивши треће место у укупном пласману.

• Организатор и покровитељ такмичења које је окупило око 1000 такмичара из области угоститељства и туризма био Савез синдиката Југославије

Представници „Будванске ривијере“ су освојили 27 медаља: 19 златних, 6 сребрних, 2 бронзане и 2 пехара.

У дисциплинама припрема-ка класичних јела златне медаље су освојили: Миља Ивановић и Мирдраг Кустудић из „Гранд хотела“ Палас“ на челу са Здравком Шљиванчанином, а златну медаљу у истој дисциплини освојила је екипа гранд хотела „Авала“ коју је предводио шеф кухиње Здравко Зечевић.

Златне медаље у дисциплинама припрема-ка слатког јела као експоната припадају Тонки Штефковић из хотела „Маестрал“, па се и он окитио златним одличјем, као и Веско Ојданић из „Аvalе“, најбољи у дисциплинама послуживања мијешаних пића.

Златна медаља припадају и Марији Калетановић из хотела „Палас“ за спремање и аранђирање двокреветне собе, Марку Приболовићу из хотела „Милочер“, Данијели Петровић из „Аvalе“ и Здравку Вуковићу из „Паласа“.

За припремање националног менија по сопственом избору златна медаља су припадле екипи хотела „4. јул“ из Петровца на челу са Луком Радовићем - шефом кухиње, а екипи хотела „Палас“ такође из Петровца који је предводио

и пословања туристичких агенција, па се тако овај вриједни такмичар окитио са три златна одличја што представља велики успех.

За такмичаре који су у Врњачкој Бањи успјешно представили „Будванску ривијеру“ генерални директор овог предузећа Иво Арменко са сарадницима

предредио је 27. октобра у „Аvali“ скромну свечаност и захвалио им на постигнутом успјеху.

- Ваши резултати су понос и част за све нас - рекао је Арменко, и додао да није изненађен успјехом јер је такве резултате и очекивао. - Ноносам сам, на све што сте постигли на овом такмичењу, поготово што сте били најбољи у најтежим дисциплинама, а то говори о вашем квалитету.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

ШРИ ЛАНКА У БУДВИ

• На Јадранском сајму од 1. до 3. октобра одржана пословна презентација привреде Демократске социјалистичке републике Шри Ланке, под називом „Шри Ланка - ваш партнери“.

На површини од 400 метара квадратних, десет предузећа из ове земље, изложило је производе домаће радиности, одјећу, текстилне и пољoprivredno prehrambeno производe и зачине.

У име Владе републике Црне Горе, ову пословну манифестију је отворио министар промета Рамо Бралић. Он је, између осталих, рекао да репрезентативни састав излагаћа омогућава да ова пословна манифестија успије у основној намјери - успостављањем пословних аранжмана извоза и увоза са привредним посланицима из наше републике.

Пословној презентацији Шри Ланке присуствовало је 40 учесника из ове земље, а организатор презентације био је генерални конзулат Шри Ланке у Београду уз учешће Јадранског Сајма. Р. П.

НОВЧАНА ПОМОЋ

Рјешењем предсједника Општине Будва одређена је новчана помоћ у износу од 100.000 динара, ради отклањања посљедица земљотреса који је задесио подручја у Републици Србији.

Новчана помоћ је уплаћена на жиро-рачун средстава за санацију посљедица земљотреса који је за те намјене отворен од стране Владе Републике Србије.

К. Р.

ПТТ САОБРАЋАЈ**ВИСОКИ ТЕЛЕФОНСКИ РАЧУНИ**

• Задњих мјесеци грађанима наше општине стижу повећани телефонски рачуни. Ради се о цифрама и дупло већим него у претходним рачунима, па је у пошти настало „хаос“ од примједби корисника ПТТ услуга

Према ријечима управника ПТТ центра, Ђорђија Радоњића, Будвани нисују једини који је захватило поступљење цијени на телефонских импулса. И поред свих жалби и безразлогних вербалних напада на зајаслене у ПТТ центру Будва, рачуни ће морати да се измире. Неки људи још увијек не могу да прихвате чињеницу да телефонски рачуни немају везу са управником или неким ПТТ инжињером, већ је то, заиста, права цијена њихових утрошених импулса. Ђорђије Радоњић нам је образложио нову цијену:

- Управни одбор ЈП ПТТ Црне Горе је на сједници 17. јула 1998. године прихватио повећање цијена, па је цијена једног импулса за физичка лица била 0,12 динара, а за правна лица 0,24 динара. Савезно министарство за унутрашњу трговину је 23. јула 1998. године дало сагласност у вези са новим цијенама. Међутим, 29. јула 1998. године поново је Управни одбор ЈП ПТТ Црне Горе усвојио приједлог о новом повећању цијена. За физичка лица цијена једног импулса износила је 0,138 динара, а за правна лица 0,276 динара. И ову корекцију је прихватило министарство за унутрашњу

А.

АКТУЕЛНОСТИ

ФИЛОЗОФИЈА ПЛАНИРАЊА ПРОСТОРА

КОЛИКО ПРОСТОРА
ТОЛИКО СЛОБОДЕ

- Како прилазимо планирању простора краткорочно и дугорочното?
- Какав простор смо наслиједили од наших предака, а каквог га предајемо будућим генерацијама?
- Да ли су урбанистички планови стварно блиска визија коришћења простора или нешто сасвим друго?
- Како направити примењиве урбанистичке планове?

Разлога за забринутост, чак и алармирање, има сасвим довољно када је у штапању прашење живота и урбанија простора, који убрзано постаје основни параметар квалитета људских стваришица.

Често смо у прилици да чујемо о урбанистичкој коменији спроводника када ставе у однос број становника у Црној Гори са простором и природним богатством којим она располаже. Неретацко, ове констатације се испрвљено паумаче на начин да нас има мало и да то некоме проблеме не предстају велики проблем да нико не храни. Наравно, не ради се о односу некога другога према нама већ о нашим мотућностима да користимо даши простор свогим добар живот. Значи изрази о простору је отворена шанса за спровођење добрих животних услова, а то само по себи наше обавезу рационално или боље рећи најрационалнијеј прилаза овом штапању. Наша актиуелна практика покazuје нешто сасвим друго и то посебно у последњих пет-шест година. Простор се немиле ненамјенски изграђује као да ће је могуће умножити дебљим кабловима или ширим цевима или неким повећаним најом. Нажалост, за разлику од многих других ресурса, простор може бити само мање и нејегово употребљавање је немоћуће. Исто, тако, постече градња највећи штапају у свјетској економији врло ријекат слујај да нека инвестиција може да буди све градње и једно рушење.

Један од основних разлога који су докријели оваквом коришћењу или боље рећи разбацивању животинског простором јесу урбанистички планови, односно филозофија планирања која се доминантно састоји у томе да планови верификују најомило незаконито стање у урбанизму. Ако се то посматра из угла бирократије или шахнократије планирања онда је ово најбољи начин да планиери заврше свој посао, добро та најчешће и никоме не одговарају да је урађено, чак ни својој професионалној сајести. У суштини оваквом филозофијом планирања генерације се практика коју сасвим афективно дочаравају једна ствара Грчка из реке „док мудри мудроваше неуки град изградиши“. Наравно, када би неукима усјели да направе добар и добро организован град онда планири и мудри људи не би били ни поштрењи,

Рајко МИХОВИЋ

ДРУГИ ПИШУ

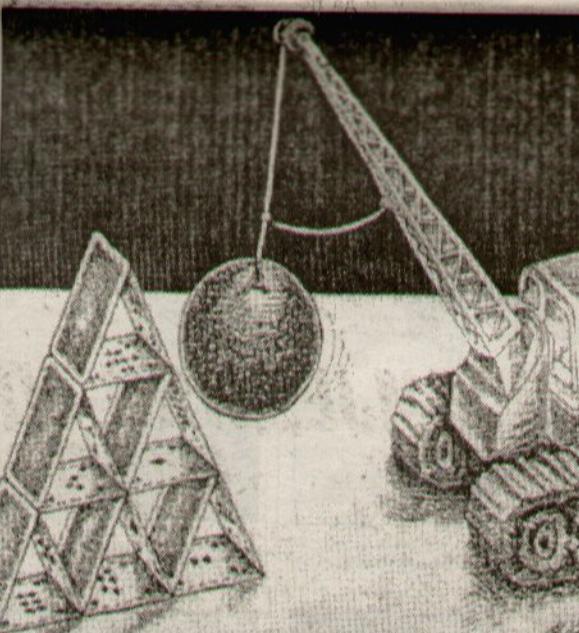
СТО ТЕБИ,
СТО МЕНИ...

Присетио сам се оног вица с брадом, актуелног још у време самоуправног социјализма. Елем, нека наша фирма је расписала конкурс за градњу некакве хале. Стигле су три понуде: најефтинији су били Немци који су тражили, рецимо, 100.000 марака, одмах из њих мало скупљи били су Французи, а једно домаће предузеће је тражило око 300.000 марака. Зачујен овогликом разликом, инвеститор је позвао директора нешег понућача и овај му је лепо објаснио зашто тражи три пута више од Немаца: „Сто теби, сто мени, а сто Шваби - па нек ради!“

Ово сам исприповедао јер је дошло време када је овај виц остао наша свакодневна збиља. Без оног „сто теби...“ нема шанса да се добије ниједан посао, набави роба које

нема доволно, а преда она које има на претек, дође до добро плаћеног радног места, путује службено у иностранство, стекне диплома на неким високим школама... И да не рећем даље, сви то знају боље од мене. Својевремено смо као невероватну згоду препричавали „подвиг“ једног нашег пријатеља који је од југословенске границе до Букурешта путовао за три хемијске оловке јер је, уместо возне карте, сваком новом конкуренту дао по једну. Ми, истина, нисмо спали на те гране, односно хемијске оловке. Флаша шверцована вискија је стандардни реквизит који у свакодневним приликама служи уместо оног „сто теби...“

Милан МИРКОВИЋ
(„Панчевац“, 9. октобра.)

М. КАЛИЧАНИ

САОПШТЕЊЕ
КЛУБА ОДБОРНИКА СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ НАРОДНЕ ПАРТИЈЕ У СО БУДВА

Клуб одборника Социјалистичке народне партије, на последњој одржаној сједници Скупштине општине, сасвим јасно се одредио према начину, поступку, припреми, садржини и предлозима о решавању актуелних питања, а која су била на дневном реду те сједнице;

Прво, затражено је да се повуче из процедуре разматрања и одлуčивања, припремљено Најптица измјена и допуна урбанистичког пројекта „Центар“ - Петровца, с обзиром да у поступку његове израде није остварена уобичајена координација са аутором усвојеног Конкурсног решења тог локалитета, што отвара широк маневарски простор да утврђена решења, буду у колизији и супротности, са важећим конкурсним решењем, а што је неприхватљиво са становишта урбанистичке струке.

Друго, у случају Најптице измјена и допуна Детаљног урбанистичког плана „Господарства“, указано је да се ради о неприхватљивој практици, јер се приступило измјенама и допунама Урбанистичког плана којим се удовљава захтјеву појединача за утврђивање стамбене зграде на уштрб ширег друштвеног интереса - саобраћајне окретнице.

Против таквог решења су и неки чланови рецензионе комисије, (по струци урбанисти) који нису хтели потписати Извештај рецензионе комисије. Жељели су да о томе говоре на сједници Скупштине општине, али им је од стране „општинских отаца“, поручено да им се неће дозволити да говоре.

Такође, против утврђеног Најптице, против се и велики број грађана, поменутог подручја, јер се датим решењем ствара додатно не-премостиво „уско гроб“ на том изузетно саобраћајној фреквентном простору.

Треће, посебно поглавље самовлаšća и безакоња; представља чин доношења по „хитном поступку“, супротно Пословничким одредбама,

„Одлуке о накнади за уређење градског грађевинског земљишта“, као и карактер и садржај предложених решења у самој одлуци.

Такав поступак је Коалициона власт образложила чињеницом, да је постојећа „Одлука о накнади за уређење градског грађевинског земљишта“, оглашена неуставном од стране Уставног суда Републике Црне Горе.

Но, да ствар буде запаљујућа нова Одлука се доноси по хитном поступку, а да претходно нијесу отклонени суштински разлоги ради којих је предходна Одлука „пала“ на Уставном суду. А то је доношење Одлуке мимо „Програма уређења градског грађевинског земљишта“.

Сва настојања и упозорења, одборника Социјалистичке народне партије, да се одустане од незаконите практике и одложи усвајање предложене Одлуке, нијесу уродила плодом. Усвојена је нова „квази“ Одлука о накнади за уређење градског грађевинског земљишта.

Четврто, колико актуелна власт, држи до истинског решавања виталних проблема свога подручја потврђује се и кроз припремање и усвајање „Информације о реализацији и спровођењу урбанистичких планова и Извештаја грађевинске инспекције“ о стању у области

„Извештај грађевинске инспекције“, као интегрални дио овог Материјала о стању у области „дивље градње“, призор је исте слике као и „Анализе реализације урбанистичких планова“. Кратки текст са неколико изречених „општих фраза“.

КОМЕНТАР

ДА ЛИ ЈЕ
БУДВА НА МОРУ?

Ово нелојично штапање, које ипак има своју логику, постапаво сам у зиму деведесет и четвртих наслеђивши шако једаг коментар објављен на локалном радију. Повод и разлог за шакво штапање и више других која су из њега проистекла, били су у непосредном окружењу. Херц Нови је био изузетно посјећен, Бар и Улцињ који немају много мимоза, шако прашник посвећен жупом цвијету у ћосији су бројне спортичке екипе из наше земље. Титовија је биљежио одличну појасјају до мајских гостију. А у хотелу „Мојрен“ у Будви, који је шака једини био отворен, одмарало је једва петнаестак гостију.

Нечета, ипак, нема. Људи орни за посао, осмишљене спортичке понуде за ван сезонски период, оригинални идеји. Нема појединачне шаке онда ни колективне воље да се променију нешто на боље. Нација чувари плаже у зимском периоду стално понајављује исте приче: ше скук је мазућ, ше мало ће доћи гостију ша је већа штапа на користи, ше нема спратаца, а нација су без паре... Чини се да је сизмска става болијест, настала у она времена која зовемо српским, постала хронична. А настала је шака након београдских љешија када су нација спортичке радије, пошто су избрали пуно новца у државним и личним касама, закључавали хотеле и огласили да штапају Европом.

Весен је тек, до зиме имају прилично, па наравно нема ни зимске спортичке слике. Но, чини се да се од шаке није на боље није променило на будванском ривијери, шака је овај текст и нека врста постапаја за размишљање, мало новинске кофеина који би, мотује, утицао да се као и сваке године досага рано не утлоне у дући зимски сан. Син спортички који је постао навика наша. Лоша, навика, дакако.

Бројни хотели који пратеју „Будванском ривијери“ праћени су својевремено за сезону, или и период послије ње. Они који су пројектишавају да ћосија спортише само за вријеме љешије, већ су закључани. Пракса је досаг била да и они „тријани“ са базенима и другим садржајима за рад шаком цијеле године, буду закључани да вријеме зиме. Или у најбољем случају повремено отварани за новогодишње прасије. Годинама већ, гости који би највишији поступак узиме најбољи знајују љешији Стјепан- или шак у Петровац, није имајују да преспава или се окријеју јер су овдјели ходели заштитени. Међу њима и „Маесијал“ у Милочеру који је прије градње вишен сајама и холовима шаком чишаве године.

Будва и њена ривијера имају наравно прилично шака што би и зими могло да привучи гостију. И мимозе и ловишија и дући зиме занадије за водомјесечно и промјесечно радије не може живјети дводесет и шест мјесеци.

Вјерујем као и многи други винчијији шуризму, да лијека за нашу хроничну болку има. То показују најбоље они непосредно уз нас који су у односу на Будву ипак шуристички радији, првољата у спорту југословенском име и прадијију.

И нема заштита отварања да буде само љешији шуристички центар, поштошу када је сасвим изјесно да се од двомјесечног и промјесечног радија не може живјети дводесет и шест мјесеци.

Предлажем стаја да почнемо с првом дозом, ујерен да ће дјеловати.

Предлажем стаја да почнемо с првом дозом, ујерен да ће дјеловати.

Саво ГРЕГОВИЋ

Тврђење наших одборника, да разматраје предложене информације је беспредметно, само себи циљ, је потврдила и сама расправа о тој тачки дневног реда, јер осим неколико неупутних реплика од стране одборника Коалиције „Да живимо боље“ - Мило Ђукановић и Светозар Маровић, према одборницима СНП, који су тражили одлагање те тачке дневног реда, док се не уради „озбиљни материјал“ друге расправе није било, али оно што је важно за актуелну власт је да је предложена информација усвојена, уз опаску предсједника општине Рада Греговића, да је „дивља градња“ у Општини Будва заустављена.

Но, нажалост ником је јасно, на бази којих је ту информацију Предсједник општине утврдио, а чини се да је то Предсједнику ипак најмање јасно, јер информације са терена о реаговањима и испољењима нездовољством грађана због „цветања дивље градње“ у њиховим насељима сваким даном су све жешћа.

Пето. Наш клуб је посебно изразио нездовољство у односу на дате Одговоре на раније постављена одборничка питања.

То се посебно односи, на непотпуне и уопштене одговоре на питање „Изјема у детаљним урбанистичким плановима које је вршила аутономна ресурсна општинска служба“, као и Одговора на питање о „Изддавању привремених локација за 1998. годину“.

Затражене су допунске и исцрпне информације о тим питањима јер се и из тих штурма датих одговора, уочавају врло негативне појаве и тенденције које су дошли до изражавају у току ове године.

КЛУБ ОДБОРНИКА СНП

У СО БУДВА

ПРЕДСЈЕДНИК, Станко Асановић

ПЕРОМ И КАМЕРОМ

ЈЕДИНСТВЕН КУТАК НА БУДВАНСКОЈ ОБАЛИ

Пројектант Краљичине столице, овог јединственог кутка на Будванској ривијери, је Жељко Митровић чији рад је базиран, искључиво, на традиционалним архитектонским формама и примјени класичног, приморског материјала и начина изградње. Како каже, успио је да програмске задатке инвеститора прилагоди амбијенту, максимално уважавајући и природне вриједности. Био је то скупљи начин градње, али је зато примјеренији приморском амбијенту.

Објекат са прилазном стазом грађен је у двије фазе. Прво је изграђен ресторан 1996. а затим стаза 1998. године. Рад на финој обради камена је био изузетно напоран. Нарочито је било тешко ручно изношење материјала на брдо. У изградњи су учествовали мајстори из Далмације, Херцеговине и Србије, који су радили са великим уживањем и љубављу. То се, посматрајући објекат,

може видjetи.

Аутор пројекта истиче нарочиту заслугу запослених и директора ХТП „Милочер“ - Вељка Кнежевића који је имао смјелости да се упусти у једну такву инвестицију у економски непогодном моменту. Заслуга за реализацију ове идеје припада и ЈП „Морско добро.“

КО ЗНА ГДЈЕ ЈЕ ПРАВА КРАЉИЧИНА СТОЛИЦА

„Краљичина столица“ асоцира на неку масивну и украсену „фотељу за богиње“. За нас, Будванске, тај назив представља симбол некадашњег видиковца краљице Марије, а данашњег квалитетног угостиteljskog objekta u turističkom ponudi ХТП „Милочер“. На том мјесту било је гувно са чесмом на коме је краљица проводила своје слободне тренутке када је лијепо вријеме, али не и њена права столица.

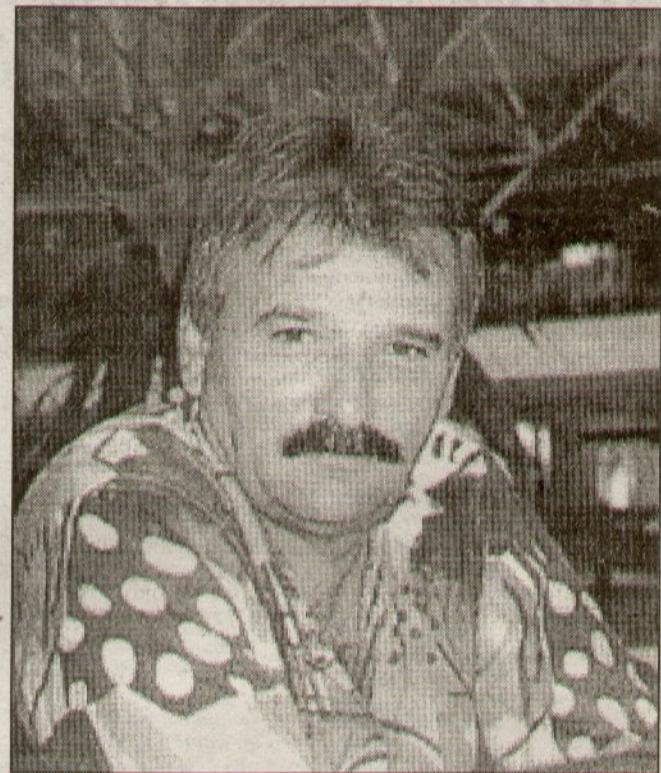
Многи људи из околине, а и из саме Будве, не знају за ово мјесто које се налази на једном узвишењу уз само море, поред хотела „Милочер“ - некадашње резиденције краљице Марије. Ту се

дитеранском колориту тј. плавим, бијелим и зеленим бојама и нијансама. Постоји Митровић сада ради једну кућу у Перазића долу сигуран је, како каже, да ће се и она једнога дана наћи на насловној страни новина.

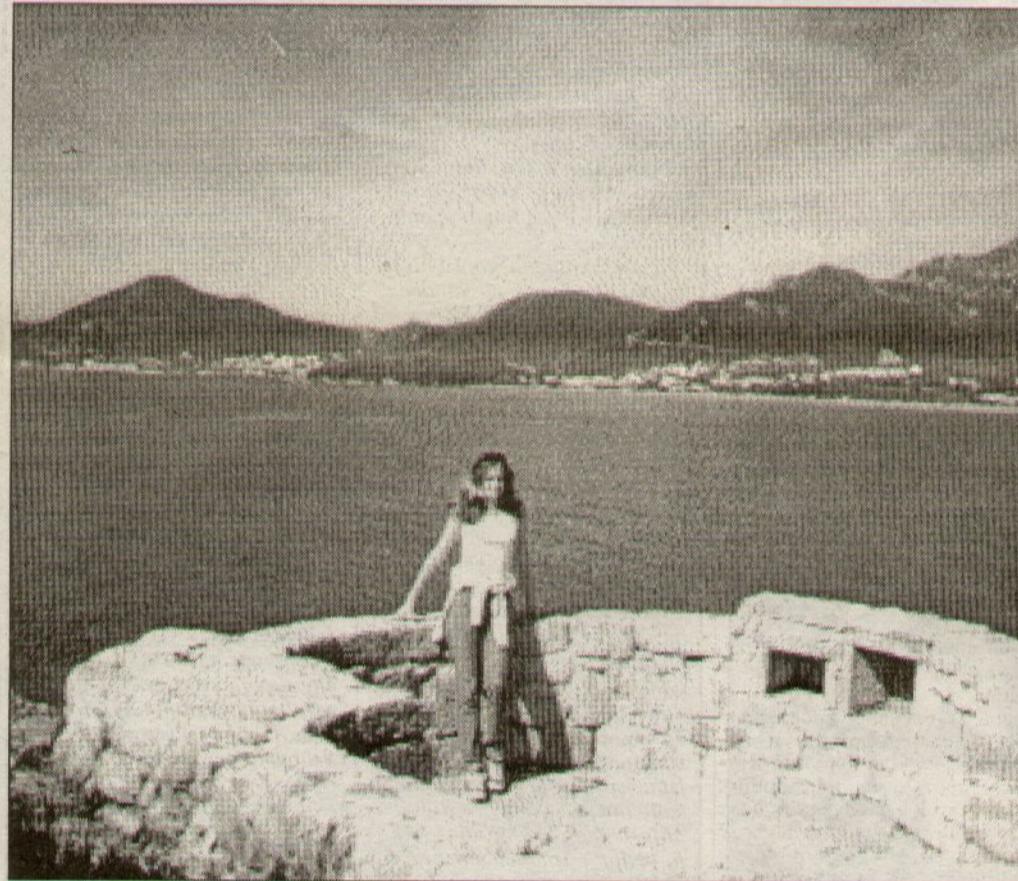
- Подржавам идеју

афирмиšања добрих ствари кроз новинску презентацију која ће можда промијенити начин размишљања и критеријуме у пројектовању и изградњи објекта - рекао је на крају Жељко Митровић.

А.КОСТОВИЋ

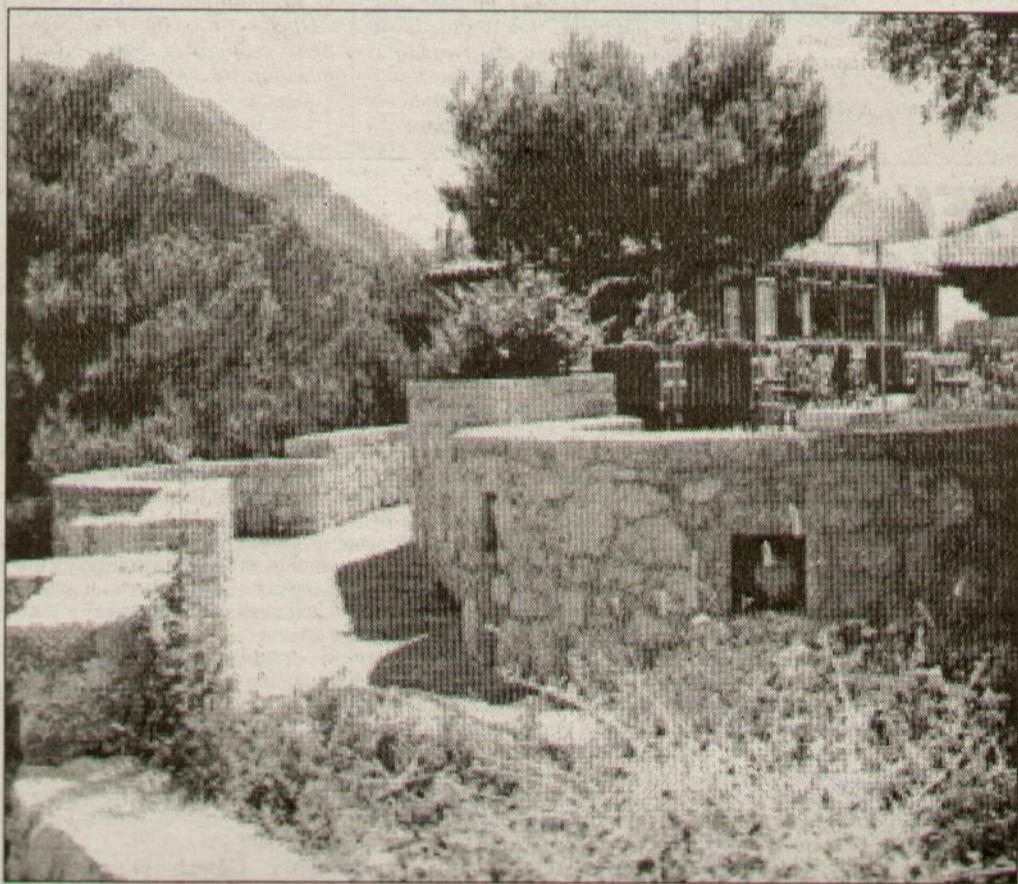
ПРОЈЕКТАНТ ЖЕЉКО МИТРОВИЋ: Скупљи начин градње, али примјерен медитеранском амбијенту

НЕКАДАШЊИ ВИДИКОВАЦ: Наша новинарка Ана Костовић је за ову прилику замјенила краљицу

САДАШЊИ ВИДИКОВАЦ: Штета је не искоришћен лијеј овијеме, па да се ресторан понекад отвори и преко цијеле године

РЕСТОРАН ПРЕКО ДАНА: Са ове уређене терасе у јеку сезоне се може уживаши у доброј храни и лијејом шаљу

МИЛОЧЕРСКИ ПАРК: Прилазна камена стаза води до Краљичине столице

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

НИКО РАДУЛОВИЋ, НАРОДНИ ЉЕКАР, СЉЕДБЕНИК ДУГЕ ПОРОДИЧНЕ ТРАДИЦИЈЕ ЛИЈЕЧЕЊА ПРЕЛОМА

ЧАРОБНЕ РУКЕ

Мало ко од читалаца „Приморских новина“ није чуо за Ника Радуловића, човјека чије је име адреса за све тешкоће у вези с костима и зглобовима. Преломи, ишчашења, уганућа, и оне друге ситне, али и болне, повреде и тегобе с костима, воде до човјека који својим подједнако вјештим и снажним рукама лијечи као „прави доктор“ с том разликом што он то ради брже, једноставније, и за пацијента мање болно него што се то radi у модерним болницама. Радуловић је због тога познат и признат не само у нашој средини, него и много даље од граница ове и оне претходне Југославије. О њему се доста зна, иако он о себи неボли пуно да говори, па је о таквом човјеку тешко писати, тешко наћи питање које му није поставио неко од пацијената којима, једноставно, нема броја. Ипак, свјесни тих тешкоћа покушали smo да чујемо причу човјека који, заиста, помаже људима у невољи, да је забиљежимо на једном мјесту, и тиме, на одређени начин, одужимо дуг пре- ма једној несвакидашњој породичној традицији Радуловића који већ ге-

нерацијама и генерацијама, с колена на колено, преносе умијеће народних љекара и видара, одолијевајући медицини која из дана у дан све више и брже напредује. Нико Радуловић, dakle, није „изумитељ“ него настављач дуге традиције, који је, што својим марљивим радом, знајем и вјештином, што стицајем других околности и времена у којима живи, ипак постао најпознатији и најуспјешнији „доктор без дипломе“ нашег краја.

Наш саговорник је рођен прије 64 године у Марковићима, основну школу је учио у Марковићима и Будви, а средњу ПТТ школу завршио је у Титограду. Читав радни вијек је провео у будавској пошти, а од прошле године је у пензији. Пензионерски дани му, сигурно, нису досадни, противу му у Подкошљуну с породицом и унуцима, често скокне до села, а и пацијенти често долазе, па пензија не значи и вишак слободног времена. Да је тако ујвијерили смо се и приликом овог разговора који је више пута прекидан доласком пацијената или тражењем помоћи и савјета телефоном.

•Дуга је традиција у вашој породици да помажете људима код прелома kostiju и сличних повреда и тегоба. Колико то дugo траје по причању и сjećanju вашег oca od koga ste vi ovo наслијedili. Je ли to, prema vashim сазнањima, јединствен пример?

- По причању мојег поноћног oca Ilije ово је старо неколико пасова, најмање 300 година. У нашој породици само један пас, мој ћед, ово није радио. Moj otač je to, како mi je причао, почeo radioti od 14. godine. Почеко је на гробљу, kad некa starost umre, ћe je više kostura, da kompletira, da sastavlja kosture. Људи су ga испровавali, зовнули bi ga da se okrene, da bi mu drugi склонили најмањu или bilo koju drugu kost, ali on je знао da to примијети i пронађe. Otač mu nije dao da to radi, nego bi se с njim свађao i најурио ga с gробљa. Како mi je причао, to su radili његов ћed i prajeđ, ali uviđek sam po dosadni, proticu mu u Podkošljunu s porodicom i unucima, честo скокne do sela, a i pacijenti честo dolaze, pa penzija ne znači i višak slобodnog vremena. Da je takvih ljudi bilo u Nikišiću, u Tuzima, a možda je bilo i više takvih, ali se tada niže putovalo dalako.

•Vi ste почeli i učili uz oca, a kako je on učio i počinjao da radi kad mu otač nije dozvoljavao da to radi. Kojim средствима je radio, koji su tada bili načepni преломи и остale повреде и тегобе, одакle su sve долазили људи тражили помоћ?

- On niye имао од кога учити, па претпостављам да је то ген у породици, неки посебан дар. A имао је много проблема баш у вези тих средстава за rad. Zavojia nije bilo, dođu ljudi i u pola noći, na selu se живјelo, puta niye bilo, само stramputice. Iz svih krajeva su na kojima dolazili. Ja se kao dijete сjeћam da bi pokojna majka čaršave цијепала, дигне me i поцијена pola čaršava испод мене da bi otač некome везао сломљену ruku ili ногu.

•Šta se koristilo umjesto gipsa?

- Umjesto gipsa bila su jača, вуна, разне летвице, trska. Mi dječa smo pravili letvici od trske, pravili i donosili oцу da bi tim radio. Majka je uviđek morala da ima вуна и jača, jer se tim radio. Niye bilo никаквих антибиотika. Већ poslije другог svjetetskog rata bilo je doista priabora i средставa za rad, slali su mu i љекари, ambulantu i apoteka tog materijala, tako da više nisue u upotrebi bili вуна i jača. Bilo je tada i газе i вате, on je имао средства којима је могао да наmekna прелom испод тих дашчица.

•Koiji su tada bili načepni прелomi?

- Pa, било је разних прелoma. Највиши од пада, jer tada је спорт био мање развијен, a било је мање и саобраћајних уdesaca, и онда је он то radio много сигурnij u себе. Jep, није исти лом kad чovjek sam padne, ili lom u udesu od udarca. Drugačije je kad чovjek padne s неке bočke, масlinine, смокве, то није као kad је udes, kada су ту велики подливи. Ni on je radio otvorene прелome. Jedino je to, како mi je

причао, moraо да radi u ratu, liječenje prostrelne ranе разним melemima i заштићujihi ih. Pesticiidi tada nisue bili u upotrebi pa je to mogao uspešno liječiti. Danas već, pri ovakvoj ishrani, to ne bi smio da radi.

•Kakve je sve slučajevе imao vash otač, vi se vjerovatno nekih i сjećate, o nekim vam je pričao. Koje je on slučajevе izdavao, šta je najduže pamtiš, o чемu je načepni говорио. Je li bio neki posebno težak slučaj?

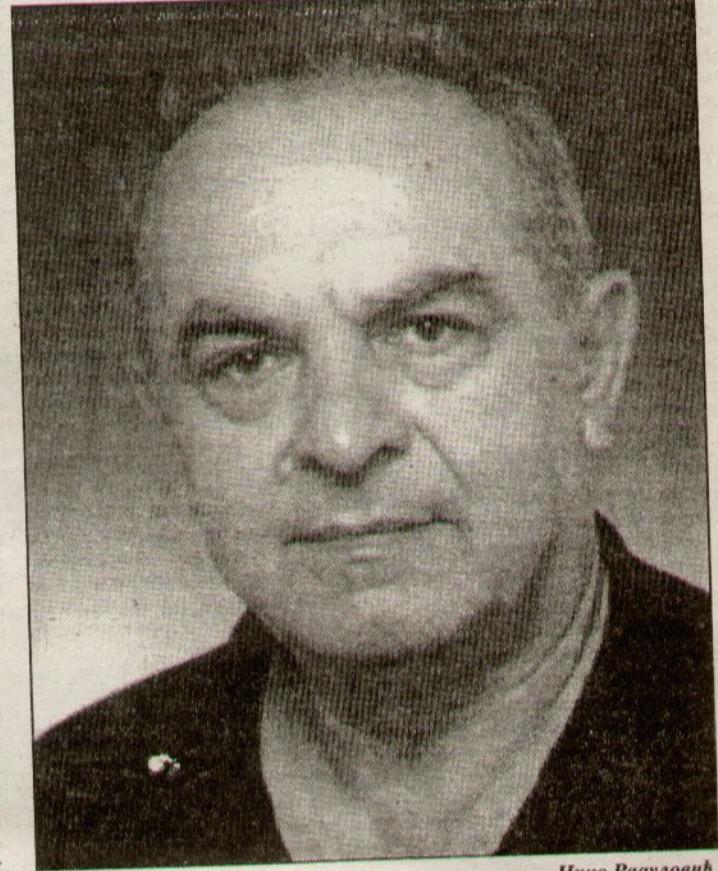
- Pa bilo je toga više, a ja se сjećam jednog slučaja koji mu je bio nahteki. Jeden љekar iz Bara, Daniilo Malić, koji je do skoro bio управник болнице u Baru, хирург, професор, kad je kao student bio na ekskursiji paо je i povrijeđeno kичmeni pršljen. Почеко je naglo da gubi svaku snagu, чак је i говор изгубио. Почеке су da mu se суше i ruke i noge, bio je veoma loše. Ja se тога сjećam, bilo je to poslije rata, bili smo kod kuće само ja, majka i otač. Po kazivanju љekovih родитељa, нико nije mogao pomoci љekovom sinu. A љekov otač, чини mi se da se zava. Petar, molio je: „Чика Ilija, све сам обишао, спашавај ми сина“. On je namještio taj pršljen i rekao забраним родитељima: „Sad je moj, ja sad garantujem da će da буде добро!“. Тако je i bilo. Taj Daniilo Malić, љekar, завршио je медицину u Sarajevu, dok je studirao u svakom pismu i na razglednici je pисао „драги мој спаситељ“. Mojemu oцу je pисао redovno i nije ga заборављао. Kada je, međutim, завршио za љekara, on se све više uđaljavao. Како je све više napredovalo u медициni, nije se javljaо, niti je dozalio. Овде se liječio kod мене и љekov ujak, љekov brat, rođak, ali on nije više nikada dozalio. Европатно je ta Хипократова заклетва учинила своје, због тога што my професија nije dozvalovala da dolazi i vjeruje u надриљекарство, iako je tako спашен. Mojemu oцу je to bilo жао. Kad je umiro, htio je da on dođe, da ga види као љekar, ali on nije došao. И mени je ostalo много жао na tog чovjeka.

•Odakle su sve ljudi dolazili?

- Dolazili su iz чitave Црне Горе, ко тражи љekara, њemu nije nigdje daloko poći. Bilo их је из Колашina, Bijelog Polja, Никшићa, Улцињa, Херцег-Новог, Bara, Titoградa, Цетињa... Ne znam odakle све nisu uđeli, a moj otač je, бога ми, доста teških случајeva rješavao. Rješavao je чак i проблеме које niјe mogla ni медицина. On je to nаново ломio и исправљао. Radio je to веома uspešno i све нас je u фамилиji замolio da то наставimo, da to slučajno ne bi prekinuli.

•Je li bilo još teških, карактеристичnih случајeva?

- Kako da ne. Bio je, na primjer, случај нашег komшиje, покојног Steva Kovachevića. On je bio potpuno нагrben u саобраћајном уdesu u stoji kada су љekari bili дигли ruke od љekova. Bio je таксистa, već stari-

TRADICIJA SE NE PРЕКИДА:

Niko Radulović

и uviđek je говорио: „Замја ко ћe то да radi, само ако mu не буде посао сметао. Сигурно ћe то мени Niko да radi“. Увијек mi je то говорио као младић, али јa сам избегавао да radiм зато што јe он био најmlađi.

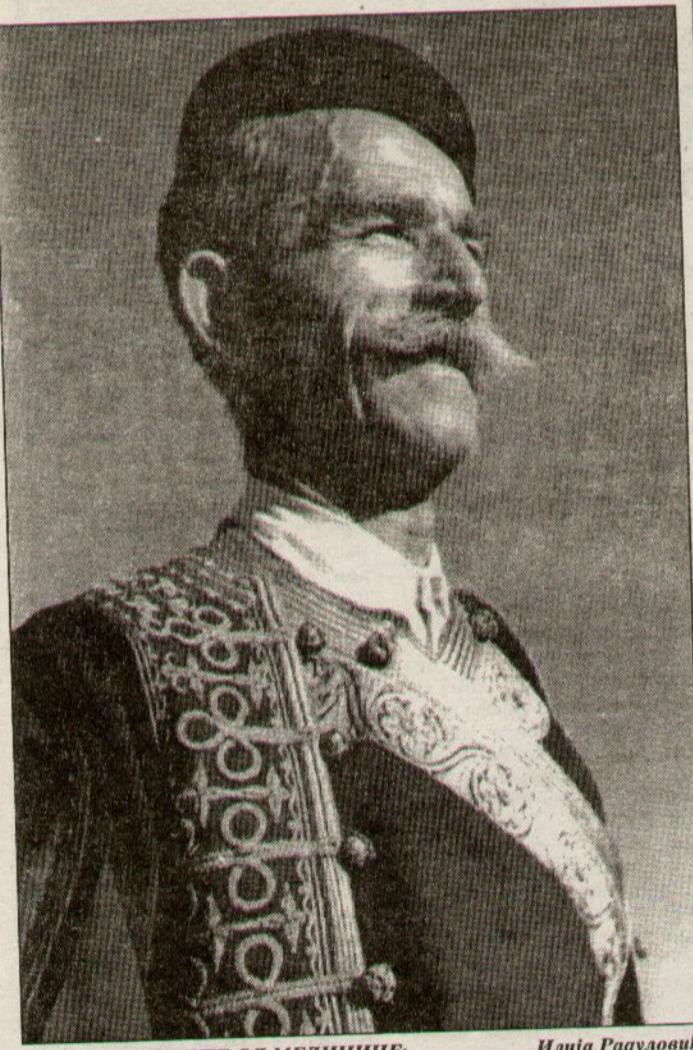
•Ko se ovim, da кажемo, послom, бави од Ilijinih потомaka?

- A time se баве сви Ilijini потомци, сви по- мало. Доста и врло uspešno то radi и моја старија сестра Љубица. Али, otač je имао жељу да то слушају ne bi ishlo iz porodice, него da to ostanе tu. Ja sam mislio, kad on nestane, da nemem mi zbor opterećenja porodice prestati da то radi, da сe ne opterećuju tim, jer danas je љekar, aли, остало mi je u сjećanju kad je on umiro, 1972. године, kada sam ja jednog malisana сачекао на вратимa, сjećam se bio je iz Bara i имао je сломљену ruku, и molio sam љekovim родитељem, da ga воде u Risan, a otač me je zava i rekao „nemoj mi to учињет kад te molim“. Заклео me je da никогa никada ne вратим, вала, дао чврсту riječ da neću i, evo, ja i dan - danas to radi.

•Dosad smo više говорили o vašem oцу od koga ste vi ovo učili i наслијedili, a даље ћemo мало više o vama. Како сте vi ovo почeli i radioti i учили, што сте требали da савладате, научите, која знања и способности да стекните да bi mogli da pomажete људимa и они u vas имају veliko поверење. Da ли сте некад пожељeli, или касније захадели, што, na primjer, најејсте студирали медицину, или што то није урадио некo od vashih потомaka?

- То јe тачно. Мени су неки prijatelji, љekari, daли медицински atlas, па sam provjeravao sam себи koliko znam o tome. Sam sebi sam postavljao zadat ak iz tog atlasa i provjeravao da li sam u pravu. Тa atlas mi je dobrodošao puno sam ga користио и та provjera mi je помогла da ne направim некu grešku. Шта све liječite, како којим средствима, на које сте све случајеве најшли?

- Знаш што, има људи којима и напукне kost, којима се слomi, а има и људи који болују од некog oboljeњa, ne radi mu do tijela, ruka, noge. Много јe има људимa помогao и ноге их „poperi“, омогућio da им прoradi ruku ili ногu raznim domaćim љekovima. Ти савјети много, много помогли

МОГАО јЕ И ВИШЕ ОД МЕДИЦИНЕ:

Ilija Radulović

ПРОТИВ „КОМАНДИ“ ЉЕКАРА

Moj otač je poslije oslobođenja radio u болници u Risanu, tada je тамо био доктор Delić. On je, тамо, међутим, имао смртње од љekara, није htio da подноси те „команде“, него је самостално radio. Poslije rata је привремено и принудно била koштана болница u Budvi, садашња зграда Југословенског ријечног бродарства и некадашњи Хигијенски завод. Moj otač је ту radio и помагao.

Има доста пацијената који долазе код мене више пута, кажу долазили су и код oca, доводили сина, кћerku, же-ну, лично су тражили помоћ, отац их је oздравio... Има доста пацијената који дођу код мене по два три пута, којима је он radio и којима је radim.

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

КОСТИЈУ И СЛИЧНИХ ПОВРЕДА И ТЕГОБА

„КОСТОЛОМЦА“

дима. Мој отац је знао за многе мелеме, он је то пуно користио, и много ми је жао што нијесам запамтио све те мелеме. Он је у томе сарађивао с апотекарицом Емом Антониоли, из старе будванске породице доктора и апотекара који су мојему оцу помагали. Ја и сад радим на једном лијеку који ће помоћи да преломи костију што више мекшају, али док не будем то завршио нећу ништа да говорим. Ти народни љекови много помажу и ја сам њима помогао и ублажио болове многим људима. Нарочито кад се послије лома руке или ноге појави отеклина, која тешко спаљава, коју неко може да носи у годину-две дана.

Да ли сте помогали тамо где медицина није могла помоћи. А да ли је, с друге стране, било случајева где нијесте могли помоći?

- Тога има свакако. Ја кад најиша на отворене проблеме, а њих има често, ја то не радим из страха да случајно не дође до неке инфекције; послије чега би тај човјек био на мукама. Ја само то погледам и одмах упутим човјека да иде у болницу.

А да ли данас има тих случајева где медицина „златне руке“ а где ви помогнете?

- Има и тих случајева доста. Најиша, на примјер, човјека у гипсу, малтене до испод рамена, а у питању су ноге и кукови. Знате шта значи мјесец-два тако лежати и како се тај болесник осјећа, а никаквог побољшања нема. И таквога човјека ја ишчупам, тако да кажем, из тих гипсаних стега, дигнем га на ноге и за пар дана он мени прохода. Гипс испије сву снагу из мишића, тако да мишићи атрофирају, а кад болесника извучем из тог корита моја масажа му помогне да што прије стане на ноге.

Ту су занимљиве и спортске повреде, меникус на примјер?

- Данас је пуно спортиста, цудиста, картиста, кик боксера, фудбалера, који ми се обрађују. Било је код мене много врсних фудбалера који су успјешно излjeчили. Долазили су крилом, да за то не би сазнали њихови клупски љекари, а ја сам им помогао да не дође до хируршког захвата. За мене, како ја радим, меникус је изљечив само ако није прскао. Мој отац је то знао, али тада је било мало спортских повреда, па он то није пуно радио.

Да ли су вам долазили љекари, можда специјалисти ортопеди?

- Било је и љекара и ортопеда којима сам помогао, из Београда, са Бањицем, са ВМА, али право да вам кажем ја сам сматрао да не треба да водим евиденцију о тим именима. Али, било

је пуно људи, баш љекара. Дешавало се да конзилијум љекара одлучи да уради једно, а ја сам то урадио на један овакав начин, јединствен, много пречим путем и са већим успјехом него да су поступили са тим пацијентом како је препоручио конзилијум љекара.

Које случајеве посебно памтите, најтеже, најкарактеристичније, one који се тешко заборављају из те вишегодишње праксе?

- Бога ми, има их доста. Има дјеце, од три-четири године која преломе бутну кост. Један мали Милошевић из Цетиња ми је остао у сјећању, био је сломио бутну кост, мајка му је била медицинска сестра, и док сам му ја то направљао звао је мајку „Вјеке, Вјеке, не дај ме овоме чику?“. Е, кад је стао на ноге и прохода, онда ме је љубио. Било ми је жао то дијете и то ми је тако добро остало у сјећању. Он је одрастао, и дан-данас долази код мене. Или, на примјер, случај једног Јовићевића, јаког, изузетно крупног, увијек је клачине горио. Био је ишчашио руку, ја сам покушао, али сам видio да то иде тешко, и да га не бих мучио да га напремерно пошаљем у болницу. Али, послиje два сата он се враћа из болнице, кажу да су га тамо њихови четворица „развуковали“, анестезију му давали, али нијесу учинили ништа. И он долази поново код мене и моли „спашавај ме, човјече, ако бога знаш, побјеги из ове болнице“. Ја сам му помогао не толико снагом, него мојом вјештином, и тај случај ми је остао у сјећању, јер смо се томе сви толико смијали иако је било тешко и њему и мени.

Сад једно питање, ако се може рећи суштинско - у чemu је тајна. Како то да поред званичне медицине која је много напредовала, од вас и даље много људи тражи помоћ. Како на то гледају љекари, шta је они каку, у каквим стече односима, да ли се њујте, да ли приговарају, негодују. Можете ли навести неки примјер?

- Па знате како. Ја имам једно име код њих, они ме не зову костоломац. И онда се често шалимо. Ја међу њима имам тако добрих пријатеља, изузетно добрих другова љекара, с којима се дружим у слободном времену. Ја вјеријем да то њима не одобрава струка, медицина, ни Хипократова заклетва, да ја ово овако радим, али - шта је ту је. Остао ми је, на примјер, у сјећању доктор Шпиро Вучковић који је био управник болнице у Рисну. Ја и он смо скупа уз екран намијештали један прелом човјека из Херцег-Новог који је и данас жив. Или, кад је овде био хотел „Интернационал“, у коме

је био рендген са екраном, ја сам пуно тих слушајева намијештао са доктором Поповићем, јер га је интересовало како ја то радим. Или један директор из Херцег-Новог је био сломио ногу, такође кад је у Рисну био др Шпиро Вучковић, и они су били одлучили да неизbjежно мора операција. Ја сам то урадио по своме и дигао на ноге човјека без операције. Морам истаћи да сам од ова два љекара имао велику помоћ и нијесам се плашио да ћу нешто погrijешiti. Има међутим, и других случајева. Ако ја направим нешто да ваља, неки љекари чим чују да сам ја то урадио, кажу да не ваља ништа. Морам то да кажем, али ја разумијем и њих.

На добро, шта је ту и у чemu тајна вашег начина рада?

- Медицина је одатле почела, али је све више напредујући прескочила по неку степеницу, и овде се није много задржала. Ја не знам друго објашњење. Ја имам пацијентата и из Њујорка, Лондона, Париза, Бече, Варшаве, Москве, из Украјине, којима сам помогао и који ми кажу да се у читавом свijetu radi tako - samo гипс. Кад ставе гипс, сматраju да je завршено, па како год зарадите. Ако није добро, отварај, режи, састављај, шрафи... Најважnije је да се приликом склapanja костију морају правилно саставити влакна костију. Ако се правилно не споје, онда настaju велиki проблемi.

Може ли се рећи, a da то не буде нека критика зvаничne медициne, da она томе не посvećuje dovoljno pažnje?

- Вjerovatno је, nadriječarstvo ovlađalo u svemu i свачему, па сам и ја међу њима, јер медицина то сматра nadriječarstvom. Ја сам сигуран да они то не могу да одobre, па ма колико ја то добро ради. Да има više сарадњe и разумijevanja ja бих дosta помогао некој ortopedskoj klinici, и ту би уз помоћ и više razumijevanja bilo velikog uspjeha, ali sada je to tako kako je. Imao sam, na primjer, ovdje љekara, profesora, iz Ukraine koji mi je donio knjigu o tome kojim putem se to radi, na koji начин se to radi. Došao je kod мене ovdje i гледао како ја једном чovјeku исправљам ukješteće kime и dijake čovјeka na noge. On mi je pružio ruku i rekao da je taј metod rada istočnjacki, da se isto tako kod њih radi. Otvorio je tašnu i dao mi tu knjigu koju je on napisao, poklonio mi knjigu. To je sve više враћањe na alternativnu medicinu, jer, каже он, niје то Чуна, niјe to vracanje, nego to je praktičan rad.

Какве су danas načepi повреде i tegobe zbog kojih vam se љudi obrađuju, ako to možete reći malo konkretnije. Odnosno, pitaњe je i kakve su nam danas kosti, posebno kod djece i mlađih љudi. Kako начин животa i исхранa uticu na razvoj i crvstine kostiju, шta zapazite i predlajte, imati li tu preventivne?

- Imao, кажу, људи којима никад не може да зарасте

prelom kosti (кажу да их има један одсто), има и по-розних костију које, такође, не могу да зарасту. Али, има и додатак исхрani, да се да том болеснику, да се тако omogući da kost stvori više kalusa, da bi mogla da zarašćuje. Иma заista strašnih saobraćajnih udosa, има људи са два-три loma, или некогa „potkache“ kolu na ulici i ima toliko preloma da je djeva preživi. Јe, љekari nešto „scraps“, a nešto ostave i upište ne diraju. Иma dosta problema s tim takvim lomovima, па јa nanova radim taj kuk, rame, lakan, ili šaku, исправљам, i takvog чovјeka враћam u život.

U odnosu na raniјu period, da li danas kod vas dolazi više mlađih, da li je to posledica i ishrane?

- Da, mlađih je sve više, i ja rачunam da je to баш због исхrane. Под гипсом, на примјер, одумиру мишићи, и послиje je мука

da ne користe pesticide. Mučka ћe љude načerati, zbića, da svako radi неку malu bavštu, da ima malo voća i povrća i to bez prskanja, jednostavno da to буде ekološka исхранa. О tome, naравno, воде рачуна и на томе ради и наша и свјетска медицина, и основно је да се побољша kvalitet исхrane.

Sad jedno malo drugačije pitaњe. Љudi vam se svakako, oduzkuju na razne начине, jer ovdje naјu liječnika kojeg niјesu imali nigdje drugo. Иma li tu neki zanimljiv primjer, nešto što vas je iznenadio, nešto posobno karakteristično, nešto što posobno pamti?

- Nema nikog ко се није на неки начин захвалио и реванширао, ако ништа друго - лијепом ријечју. Јedan mi је остао посебно у сјећању - владика Dанило Дајковић. Došao mi је у kuću i donio pozlaćenu ча-

sam mu тачно за мјесец да-на успио вратити ногу и бацио је штаку. Затим је учествовао у снимању филма „13. јул“ у Црној Гори, јер то је био велики стручњак. И он ми није остао дужан. Није ме честио пар-ма, него ми је из његове та-бине, из Словеније, послао сат „шафаузен“ велике вриједности. То ми је по-слао с његовом посветом на satu. Ja to чувам као велику и драгу успомену на тог човјека, а још више ми је драго што сам му ногу спасио. Такав стручњак, сје-кам се, говорио је да не зна на који начин да ми захвали, а ја сам му рекао да ми је највећa хвала кад сам га видио да ponovo иде и да су га Црногорци ангажовали да снима у филму. Сјећам се још пуно захвалних људи, али ова два су ми изузетно остала у сјећању. Нијесу ме, наравно, заборавили ни спортски клубови „Будућност“, „Ловћен“, „Бокељ“, наш „Могрен“,

ЈОШ ЂЕ СЕ ДУГО ДОЛАЗИТИ КОД РАДУЛОВИЋА:

Нико са млађим унуком Рашиком

је сам помагао њиховим фудбалерима.

Из свега овога поставља се и питање - може ли Niko Radulović користити право на одмор, даљu, ноћu, или na duže vrijeđem. Da li se dešavao da odete negdje dalje, a dođe neki teški, hitni slučaj?

- Da to je ono што се сада заговора у чitavom svijetu, povratak ekološkoj исхrani i da љekovi budu čisto ekološki. Da se izbače pesticide i otrovi коjih je puno na sakom koraku. Ako se to ne unini biće sve teže, посебno dječji ako nastave sa takvom затrovanim hransom.

Jedno konkretnije pitaњe. Koliko je значајno majčino mlijecko, koliko utiče na razvoj kostiju i koliko je korisno dojeњe?

- Ja moram početi od себе. Ja se sjećam kad sam nosio stočnicu mojoj majci da bi me nasisala. Imam dva učinika i ja sam moju snaku molio da što duže sise. Ova mlađi je sisaо до tri godine i to se jako vidi, itekako vidi. I svaki majci bih predložio da omogući djetetu da što najduže može koristi majčino mlijecko.

A kakve se, zapravo, mogu preduzeti preventivne mjeru da bi kosti bile crvstne?

- Jevorovatno se tu mnogo može uraditi исхranom. Naјvажnije je okrenuti se ekološkoj исхrani, da љuku više rade i proizvode,

živa i timem mi lichno zahtvao što sam godinama pomagao sveštencima. Meni je to bilo toliko simpatično, niјe mi do te vrijeđnosti, nego mi je draga što je on нашао za potrebno i što mu je bilo stalno da mi na taj начин захвали. Ostaо mi је u sjećaњu i jedan Zagrepčanin, pirotehnichar kod „Jadransko-filma“, Zdravko Smoљer. Kad je prilikom snimanja skakaо с једног objekta slomio ногу, liječnici se u zagrebackoj bolnici „Сљeme“ i nakon godinu dana bezuspjeshnog liječenja došli su do zaključka da mu moraju odesjeći ногу. Kad su priješili da mu otkinu ногу on dođe sa женом на одmor u хотел „Beograd“ u Bečićima da се malo psihički i fizicki odmori. I tu osobito na recepciji my ponudi моju юmoć. On је to vrlo rado prihvatio, a poslije mi је pričao kao da je znao i predosećao da ћe negdje naći liječnika: „Jedva sam čekao da te vidi.“ Kad sam ga ja нашао s takvom ногom u његovoj sobi, prvo sam mu po svom начinu liječevao sanirovanog ногу da može da izdrži bol namišljata, oxabri bro ga da neće nikada doći do kidaњa ногe, što je њemu bilo naјvažnije.

„Хоћu li normalno koracati, niјe важно, ali da mi kidaju ногу, to ne mogu, шta ћe mi onda живот“ тако mi је говорио. Нога му је, stvarno, bila pred raspadanjem, godinu dana se liječevio bez efekta, upućivali su ga i u Јемачку. Ja

ЗАБОРАВНИ ПОБРАТИМ

Ко вам је све долазио од познатих личности?

- Било је пуно познатих личности. Bio је, tako, i dr Radoje Kontić, savremen premljer, коме сам много помогао да не би подvrgnut хируршkoj intervenciji. A među tim pознатим личностима mi је посебno interesantan један који me је называо pobratimom. To je Vuk Drašković. Ja sam ga našao gde leži u gipsu u bolnici. Kad sam ga digao, izliječio, bilo je sve u redu, mi smo bili pobratimi. Govorio mi је „zaboravite moj“. No, pođavno se ne javlja, pa ne znam je li me zaboravio ili nije. Pomaš mi je smisljeno kako zaboravi pobratima, jer koliko dolazi u Budvu, od tada mi se samo једном javio.

Разговарао:
Васо М. СТАНИШИЋ

ПОДСТАКНУТИ СЈЕЋАЊЕМ И КЊИГАМА

Обиљежавајући четрдесет дана од смрти и вријеме његовог недочеканог рођендана, породица Милутина Лалића даровала је библиотеки средње школе „Данило Киш“ значајан број књига и средства за набавку нових. Уз бојазан да зазувимо патетично, или, још горе, да упаднемо у овештале формуле захвалница, одлучујемо се за скроман запис, подстакнути сјећањем и књигама. А у питању је, још једном, као и увијек, трагање за танком нити смисла и начином да се човјек помери, неко прије некоје касније, са свијетом какав најчешће јесте - искривљен, сиров и неправичан.

Постоји у романима Михаила Лалића један резигнирани и умни јунак који је у чудном сагласју са оним што бисмо жељели да кажемо и са човјеком о коме казујемо. На близу хиљаду и по страна, кроз четири романа, тај јунак покушава да се разабре у личним трагедијама и у бесмислу и мори историје. Жестока је његова „Јеремијада“ у

ријечима: „Живот је тако скројен да се ником ништа не исплати“. Па ипак, да се ништа не исплати и да ни у чemu нема смисла, не би било ни свих тих страница, ни те особене Лалићеве „црногорске комедије“ (не без присјенка оне Дантеове и Балзакове).

На тим страницама, као у енциклопедији бола, лако се проналази и препознаје и наше вријеме, готово га осјећа човјек ових простора и погото се односи на онога ко је и сам био, и одлучио да буде, уроњен у мору историје и у свакодневну људску муку. А та уроњеност може бити смртоносна, без обзира што је сваки „живот смртосан“, како пјесник рече.

Онај ко је добро познао Милутина Лалића није се никада чудио како су га стријеле сукобљених страна остављале без озједе. Било је то стога што ни једну своју врлину није жрвово манама тренутка. Није се у њега нашло ни приземног, поготово не ситног и сопственичког. Па ако се за основу рада узимао увијек

лични, неокрњени морал, онда то јесте знак смисла, без обзира што је „сваки човјек увијек на губитку“. Умјети чути и другу истину, знати да је благотворна сумња у изабрану истину, не заборавити да у несавршеном свијету нема савршених начела - све је то путоказ за исправно дјеловање, али и неизљечива мука због мноштва истине међу којима, ипак, морамо бирати... А тада можда живот постаје још смртоноснији. Без обзира на личну срећу и испуњен живот.

Резигнирани и умни Лалићев јунак је „монтиран на истим или блиским таласима“ са свима који знају за неисплативост и узалудност, па ипак не престају да испредају нит смисла у овом искривљеном и неправедном свијету.

Дар породице Милутина Лалића зато доживљавамо као његов избор и потврду да је за смислом вриједно трагати, чак и ако нам увијек измиче.

Божена ЈЕЛУШИЋ

СТЕВО ФРАНОВИЋ

(1939 - 1998)

Једна генерација младих лекара је започела свој радни стаж радећи истовремено у Будви и Петровцу.

Стево Франовић нам је несебично помагао као икусни болничар да савладамо страх и несигурност почетника. И док смо ми правили прве кораке у медицини, он је учио права. Док смо снажније улазили у токове медицине он је градио Дом

здравља и Здравствену станицу у Петровцу. Доживљавао их је као своју кућу. Био је скроман, веома радан и изузетно поштен. Домаћин наше здравствене куће.

Наша младост, спутана тежином после којим се бавимо и жељом за промјенама долазила је понекад у сукоб са њим. Неминовност су промјене, нови животни и радни односи.

Једино је хуманост у нашој професији изнад свега. Она нас је увијек повезивала - то не би смјела да промјени ни младост, ни вријеме, ни нови односи, ни једна генерација.

Уграђујући себе у нашу установу, пренебрегајући чињеницу да му је здравствено стање нарушен. Његово срце није издржало.

Дом здравља Будва

ИЗ СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА

НОВИ ДИРЕКТОР БОЛНИЦЕ

Нада Малишић, досадашњи директор Дома здравља у Бару, нови је директор Опште болнице у овом граду. На место директора Дома здравља именован је др Катица Скоковић, досадашњи помоћник директора ове здравствене установе. Мјесто директора Опште болнице у Бару, једне од најстаријих и најугледнијих медицинских установа на Црногорском приморју, остало је упражњено пошто је Борислав Лалевић изабран за предсједника барске општине.

НОВИ ПОГОН „ПРИМОРКЕ“

Уљара у Улцињу, власништво Холдинг компаније „Агроулцињ“ од скора је у саставу Компаније „Приморка“ из Бара. Барани су закупили улцињску уљару једну од најmodернијих у Црној Гори чији су капацитети прилично

велики. „Агроулцињ“ је већ двије године у стечају па су Барани закупили погон за прераду маслина и производњу уља, док је предузеће „Примус“ из Улциња закупило други, такође модерни погон за конзервирање маслина.

Овогодишњи род маслине на подурчју улцињске општине један је од најбољих у посљедњој десетици, па ће ове јесени бити итекако посла у „Приморкиним“ уљарима.

КОМПЈУТЕРСКА ОБУКА

У Бијроу за запошљавање у Херцег Новом дошли су на оригиналну идеју - почели су обуку незапослених. Крајем октобра организован је курс за рад на компјутерима који похађају незапослена лица.

Услов за упис полазника био је да кандидати имају четврти степен стручности општег или друштвеног смјера, а предност су добили они који познају дактилографију.

ФИЈУ.

У херцегновском Бијроу истичу да је организован и курс закњиговодствене раднике, а циљ је да не запослени кроз додатна стечена знања буду оспособљени за што скорије запошљавање.

КИНЕЗИ ОТКАЗАЛИ

Делегација кинеских банкара и представника бродоградилишта у Шангају откаzala је долазак у Котор крајем октобра, где је, како је раније било договорено, требало да се састане са членима „Лугооцеаније“. На састанку у Котору требало је да се договоре услови кредитирања изградње два брода на освојености по 73.000 тона у шангајском бродоградилишту за потребе киташког бродара.

Долазак кинеске делегације одложен је због опасности од ваздушних удара НАТО снага, али ће по свој прилици на кадарно бити договорен нови састанак.

Припрема: С.Ш.Г.

ДНЕВНИК Н(обинара) Н(адничара)

Пише: Сабо Грегобић

ПИЛОТИ У ЖИТУ

Двадесет петог септембра.

Преко наше земље, опет, лете - клевете. Мој врли колега Пере Јаничић је почетком педесетих, пошто је претходно човјек у кожном каптузу изговорио ову реченицу у његовој школи у Бањанима, трчећи за ајваном по цио дан окретајући главу ка небу не би ли видио како изгледа макар једна клевета. Добри Пере, који је заједно са мном приступио овом послу сада се плаши много више јер НАТО пријети да узлети. Клевете сада имају конкретан облик: новине су пуне фотографија „миража“, „фантома“ и осталих летилица које носе смртоносне ракете и чији су оштри кљунови окренути ка нашој несрећи.

На култури нешто мирнији наслови. У мом листу гостује Пауло Коelho који има најбоље мишљење о Србији јер је, између остalog, у младости једна Београђанка оставила траг у његовом животу.

- Онај који се усуђује, побјеђује, каже данас најчешћији писац, који не пише о политици него о томе што иза ње остаје. „Алхемичар...“ „На обали ријеке Пједре...“ и „Пета гора“ штампани су у 130 милиона пријерака!

- Писање има смисла ако те чита најмање милион људи, прочитао сам негде. Посао нашег госта заиста има смисла. Зато и спремам нову књигу „Вероника је одлучила да умре“. Главне личности су Српкиња и Словенка, радња се, случајно, догађа негде „при Штерку, Пахору...“ или тако некако.

У Врање где нема лагње, такмичиће се - лажови. Првог априла идуће године на Првој олимпијади лажова. Надам се доброј посјети учесници и гледалаца и спремам се некима да одмах кажем да резервишу карте.

Петак је, у ваздуху је 25, море је мирно. Новинар на одмору. Има ли то смисла?

Двадесет шестог септембра. Закишило је, опет. НАТО групише снаге, њемци понудили четрнаест ловаца „торнадо“, Холандија осам.. Космет врућа тема у Скупштини Црне Горе, у кафани „Леро“ хладно. Киша пада, пијем пиво. Болje киша него бомбе, овај...

Учени сликар и наивни писац Момо Капор написао необичну књигу „Успомене једног цртача“. Ја ипак, каже, вјерујем у бајке и мисlim да ћемо баш из овог безнадежног положаја освојити свет својим сликарством, јер паметне још не распоређују УН и ЕЗ већ Гспод Бог.

Е. Капору мој предобри, јесте Стојан Арапица у свом стогодишњем животу истрпио у овој земљи безброј режима и сви су министри куповали његовој цвијећу и предјеле, али... Ни министри више нијесу... А ни свијет овај, исто, није.

Но, ко зна. Истина је да Капор, као год ни Чехов за писаца није учио, као ни Лав Николајевич који је за грофа, а не писаца учио. Можда, ипак, утрефи.

Моника Левински хоће да буде манекенка, упркос вишку килограма и вишку женског принципа. Понудила се Гатонинију да у Милану пронесе његову одјећу да астрономски хонорар. Где ли је плава хаљина с флексом? Над Будвом облаци тмести, отпутовали су и последњи туристи, што од НАТО страха, што од не времена. Киша пада, пиво, пиво. Болje киша, него бомбе.

Двадесет седмог септембра. Крстовдан је, на одмору сам, киши. На данашњи дан се некада копала рупа и садило воће. Да се у крстозначности грана и рађа. Сада копају неке друге рупе, неки други ратари и воћари, ја прекопавам по душу својој. Да без сјемена плодим вријеме у невакат наш

Трећег октобра. Рођендан ми је: дани споро, а године брзо. Над светим сам водама Лима. Црногорском поезијом тече Лим, говорио је умни Бања Шарановић, о којему ми је толико причао његов пријатељ из андријевичких дана Рајко Ђукић. Нема Рајка овога пута, нешто је послабио, а приупитио бих га има ли смисла оно обратење: да Лимом тече црногорска поезија. На изворишту сам све чистије ријеке, код моста у Плаву. Хорхе Луис Борхес је вријеме видио као ријеку: тече од почетка и долazi до нас. И одмах сучелио ону другу метафизичара Џемса Бродлија. Енглеза који каже да се дешава супротно: да вријеме тече од будућности ка садашњости. Да је овај тренутак у ком се будућност претвара у прошlost, тренутак који зовемо садашњост. Лим мирно тече, на извору нема хуке. Дан ће споро...

Утре ће: због његовог пријатеља...

- Није већа да ће НАТО да нам се извуче... избацује Микан свој трн пошто је право из „Новости“, умјесто киши, свратио до Пјесника. И одмах испљају сјутрашњи „Американци кажу да ће нам гађати само виталне циљеве. Значи војници треба да копају ровове само до пола...“

Тринаестога октобра. Бомби, ипак, неће бити. Протјерао их је договор, дијалог ће уређивати Космет.

Опет су се Слобо и Дик договорили. Хозе Самараго, португалски писац, нови нобеловац, којег хвата паника од америчких филмова, порнографије и стога претпријатих прича, каже: не величайте цркву и монахију јер ту нема ничега што би било вриједно величану. У бога чак ни сама црква не вјерује, од њега неће стићи помоћ.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ЈУБИЛЕЈИ: 200 ГОДИНА ОД ДОНОШЕЊА ПРВОГ ЗАКОНА И ФОРМИРАЊА ПРВОГ ОРГАНА ВЛАСТИ У ЦРНОЈ ГОРИ

СТАЊЕВИЋИ ТЕМЕЉ ДРЖАВНОСТИ

Манастир Станичићи је прије 200 година, 18. октобра по стапом и 31. октобра 1798. године по новом календару, био историјско мјесто на коме су постavljeni темељи државности тек настале црногорске државе на челу са Митрополитом Петром I. Овде, у честом боравишту црногорских владика, другој црногорској престоници насталој силиом прилика када се на Цетињу није могло у миру размишљати, одлучивати и управљати, тада се састала скupština црногорских главара и донијела Законик обичији брдски и црногорски, који се сматра једним од најзначајнијих правних споменика Јужних Словена. У Станичићима је донесено 16 чланова Законика, које је писао Митрополит Петар I, а пет година касније на Цетињу изглазано је још 17 чланова. На исто скupštini главара у Станичићима је формирano Правитељство суда црногорског и брдског, први централни орган власти у Црној Гори.

Законик обичији црногорски и брдски по својој садржини представља скуп норми које регулишу различите области друштвеног живота. Он садржи одредбе уставног, кривичног, грађанско-међународног-јавног и међународно-правног права, кривичног и грађанској поступка, и финансијског права. Он је истовремено по свом правно-историјском значају темељни државно-правни акт, обновљене и управо формирани државе.

Закоником је установљена обавеза о очувању државне сигурности, слободе личности и имовине, а једно од основних уставних начела је једнакост грађана пред законом. Законик је донуо уставна начела Стеге (правног акта донијетог 1798. године који има само шест чланова и по свом карактеру представља програмску декларацију којом је учешће у ослободилачкој борби против Турака не само морална него и законска обавеза сваког црногорског племена, свих становника Црне Горе и Бруда) и поново прогласио јединство Црне Горе и Бруда.

Овај први црногорски законик је оригиналан правни акт, јер нико нијесу преузете одредбе из старијих или старијих правних аката јужнословенских земаља, мада се у њему препознају разни утицаји. С обзиром да је први правни акт државе у настајању законик је кодификована нека начела из обичајног права Црногорца која су одговарала конкретним историјским околностима, а од осталих права у њему се јављају и преплићу утицаји српског средњовјековног права (посредством цркве и приморских жупа Паштровића, Гргља и Боке), римског права (преко приморских градова и пазара) и шеријатског права

- У манастиру Станичићи 18/31. октобра 1798. године донесен Законик обичији црногорски и брдски и формирano Правитељство суда црногорског и брдског
- Некад историјско мјесто данас рушевина која не може вакспрснути јаловим обећањима и договорима

(преко пограничних градова са Турском). Првих 16 чланова Законика лично је саставио и написао митрополит Петар I, а други дио је утрагао заједно са правним историчарима и ту постигли сагlasnost па је данас неспоран значај овог правног акта у правној историји и установљењу црногорске државе. Постојање и улога Законика обичног црногорског и брдског је потврђена и тиме што је знатан дио његових одредби директно или индиректно пренесен у два каснија

(чл. 17-33). Оспоравала се и примјена Законика (било је и оцјена да је он био "мртво слово на папиру"), па и само постојање Законика, али су, ипак, правни историчари и ту постигли сагlasnost па је данас неспоран значај овог правног акта у правној историји и установљењу црногорске државе. Постојање и улога Законика обичног црногорског и брдског је потврђена и тиме што је знатан дио његових одредби директно или индиректно пренесен у два каснија

Правитељство суда је радио на Цетињу, и, по потреби, у унутрашњости Црне Горе. У себи је обједињавало судску и управну власт, судило је у првом и другом степену, надзорило рад других судова и старало се о формирању локалних судова. Судска функција је била најважнија на борбу против међуплеменских спорова, и самоволје, на сужбијање крвне освете, на увођење реда, утврђивање политичког јединства, јачање Црне Горе као цјелине и изграђивање добросусједских односа.

Као прва државна институција Правитељство суда црногорског и брдског утицало на развој правне свјести и оживотворење идеје државности Црне Горе. Овај суд је допринио да државна организација надвлада племенску, па иако је састављен по племенском принципу он истовремено негира племенску анатомију.

Понекад је на засједању суда предсједавао и Петар I, а Правитељство суда црногорског и брдског вршењем судске и управне власти представља и зачетак црногорског правитељства, односно владе.

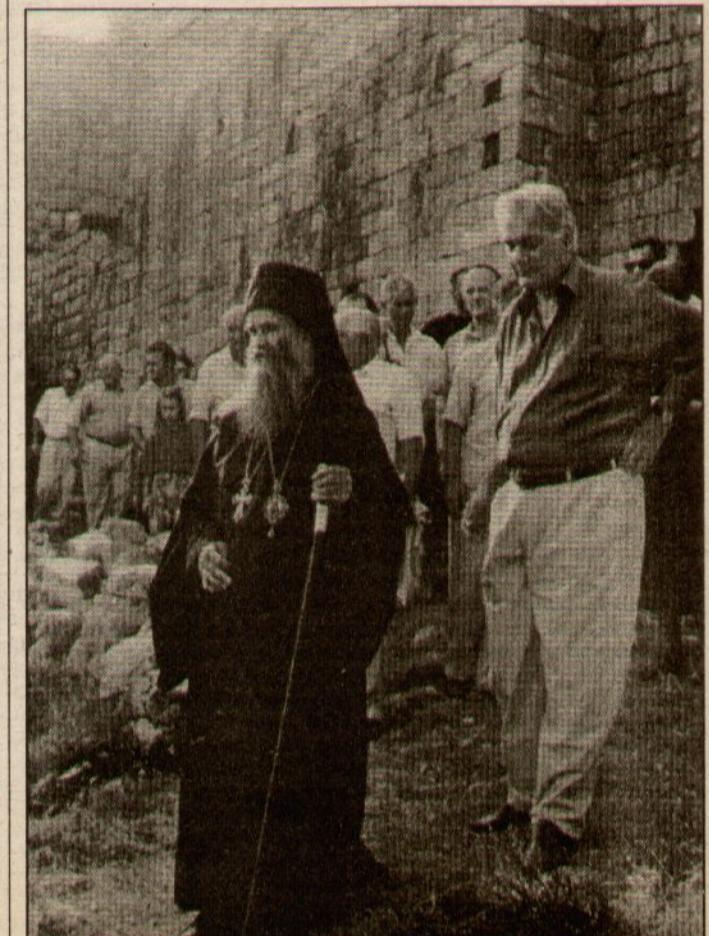
Подсједање на догађаје у манастиру Станичићи прије 200 година, када је ова подловићенска светиња имала значајну улогу у стварању црногорске државе, где је често боравио и, извесно је, смиљао и правио и рам и слику те младе државе, њен творац Митрополит Петар I, неизбежно поставља питање: а Станичићи данас?

Станичићи су данас једна велика - рушевина. Не само у грађевинском смислу, јер срушени камени зидови говоре и значе много више. То што је овај објекат давно, почетком 19. вијека, Руј Јегор Ковачевски називао народним чудом и највећим грађевином Црне Горе, данас се може назвати и највећом црногорском - рушевином. Изабрани почетком 18. вијека као сигурно пријежиште и спас од турског зулума за место одакле ће црногорске владике управљати државним и духовним пословима, доживјевши своју пуну процват за вријеме Петра I, Станичићи у Њештеве вријеме губе на значају, да би након продаје Аустрији ова светиња скривашњем цркве била претворена у аустроугарску тврђаву коју су Побори разрушили у устанку 1869. године...

Туговање и самовање Станичића је трајало више од 120 година - све до почетка 1995. године, када су Побори уз помоћ Цркве и Војске направили пут до манастира. "Приморске новине" су тада дали запажен пропагандни акцији, изражавајући очекивање да ће "Манастир Станичићи предстојећу 200. годишњицу (1998.) доноше-

ња првог црногорског закона и формирања првог органа власти дочекати у бољем стању него

настала је само већа и ружнија развалина. Јер, она стара рушевина је, ако се тако може рећи,

ОБЕЂАЛИ ОБНОВУ: Мишар Јован Јовановић и министар Слободан Томовић на Станичићима

имала неку своју вриједност, па и љепоту, подсјећала је на историју. Ово сада срушено и разваљено, и остављено "на неодређено време", нема у себиничега лијепога.

О Станичићима се од тада мало или нимало говори и пише, не бар јавно. Заборављени су и приликом прославе 200 година државности Црне Горе прије двије године, и, по свему судећи, и ове када је баш ту требало обиљежити 200 година од доношења првог црногорског закона и формирања првог органа власти. Заборављени су, дакле, темељи црногорске државе о којој данас тако пуно говоримо, често с правом, а често пренаглашено и с претјеривањем. А обавеза обнове је, како изгледа, одложена, пренесена на сљедеће - колјено. Можда је ово крајње пессимистичко предвиђање, али смо оптимизам потрошили у претходним записима о манастиру Станичићи, мјесту где се стварала црногорска историја, данас рушевина која подсећа на историју, а још више, и на жалост, говори о нашој садашњости.

Васо М. Станичић

ИЗДАЈА И УБИСТВО

Најтежи злочин по Законику обичном црногорском и брдском била је издаја отаџбине, а чланом првим је прописано "да та квога обичногрднога крвника и свога дома између нас искоренимо и да от њега никога не оставимо."

Судије које приме мито па оправдају кривца, а окриве правог, аутоматски су губили судску звања, односно "такови да саје име из суда безчестно прогнат", а онај ко да мито осуђиван је на казну затвора "да стоји за сваки цекин нећељу данах."

Законик је био посебно ригорозан према убицима, а убиство је било најтеже кривично дјело против личности: свако ко изврши убиство "без изједне кривице и нужде, него от силе и опачине, да се таков убојица не може никаквим благом одкупити, но ако се ухвати да буде објешен, или камењем побијен, или отњем из пушка разнесен." Таквим убицима је конфискована читава имовина, од чега је половина припадала оштешеном, а половина земаљској каси. Иsta казна је била прописана и за оног ко крије и штити таквог убицу, а сваки становник Црне Горе могао је таквог убицу окривљеног за убиство "од силе и опачине" (из објести), слободно да лиши живота.

ва преписао Законик и објавио га у својој књизи "Путешествие в Черногорју". Препис Законика је извршио и Милорад Медаковић и објавио га 1850. године у Земуну као додатак књизи "Повестница Црне Горе". Та два текста нијесу иста због техничких грешака приликом преписивања, а касније је више коришћен текст М. Медаковића јер издање А. Н. Попова није преведено на наш језик.

Настањак оригиналног текста и техничке грешаке у најпознатијем тексту Законика обичног црногорског и брдског, произведе

ле су касније многе дилеме и питања о мјесту и времену доношења, његовом значају и примени. Тако се, на пример, на насловној страни Медаковићевог издања наводи да је Законик донесен на Цетињу 18. октобра 1798. године, а на kraju teksta da је то bilo 17. августа 1803. године на Цетињу, иако су се правни историчари усагласили да је десет Законик донесен у Станичићима 1798. (чл. 1-16). а други дио на Цетињу 1803. године

ја, модернија, позната и важна закона: Законик књаза Данила (1855.) и Општи инновински законик (1888.). Кад је ријеч о примјени Законика вриједно је истаје да се он за разлику од савремених судских поступака, није примјењивао непосредно, него се остваривала примјена његовог духа, или су се разрађивали правни принципи из Законика за појединачни случај. Честа су позивања и на сам члан Законика, а за оно што није нормирano примјењивalo се обичnо право које је регулисало тај однос.

Правитељство суда црногорског и брдског је било састављено од 50 "чинонаčелников" - војвода, сердар, свештеника, главара, кнезова и трговца, изабраних по принципу племенског и нахијског представништва. Овај суд се називао и кулук, што је подразумijевalo велику обавезу и одговорност, терет и куличење судија изабраних у Правитељство суда. Поред кулuka, овај суд се називао и сенат и правитељство.

ПИШЕ: ЕРИХ КОШ

***

"Уметник не треба да буде у функцији тубих темперамента".

Витолд Гомборић: Дневник III

***

Како да пишемо песме и романе кад нам над главама лете бомбарди и треба да очекујемо бомбे посред куће. И није реч о нама, нашем страху и неспокојству, о нашој угрожености, колико о сећању пристојности према онима који су изложени претњама уништења.

***

Антоније Исаковић рекао је са говорнице Српске академије наука и уметности, на свечаној годишњији седници изговоривши са очигледним жаљењем да су Срби "потрошени народ" будући да су изгубили рат са Хрватима, а сва је прилика да ће, под страним, притисцима, изгубити и своју колевку: Косово. Није само тешко у то веровати, већ се чини и невероватно. Народ који је испевао познате народне песме (као што су Израелци,

стари, испевавши Свето писмо, и поред прогона и холокауста успели да се одрже) не може да ишчезне. Па ако заиста буде упућен у велике тешкоте и буде изложен даљим репреркусијама, ако не буде у моћи да се одупре оружјем или дипломатијом, побидећи својим језицем. И они који се од њега одцепе, који сада на силу стварају своје језике, морају да признају супериорност српског језика, свесно или несвесно, као што је то можда и против воље чинио и сам Крлежка, будући да се на говору његовог народа није могла писати добра литература.

***

"Ја уопште тражим од човека да се никад ничему не предаје потпуно. Тражам да увек буде ван онога што чини".

В. Гомборић: исто

***

"Да читам? Али зар он не зна (Чајковски) да је писање макар

и ремек-дела, само професија а уметност права уметност, значи постићи да књига буде прочитана. Ја сам тек у стари годинама дочекао да мје је десетак петнаест лица ту и тамо прочитало (а ни у то нисам баш са свим сигуран). В. Гомборић: исто.

***

"Да ли деконструкција чини могућим правду или један доследни дискурс о условима могућности правде? Да ли рекли би једни, не, одговорили би друга "party". Да ли "so-called" деконструкционисти имају шта да кажу или да нешто са правдом учине? зашто они о њој, у основи, тако мало говоре? Да ли их та ствар у истини интересује? Није ли стање такво зато што - како то неки слуге-деконструкција у себи не допушта никакву оправдану акцију, никакво дискурс о правди, већ сачињава, чак, извесну опасност за право и онемogућава сам услов могућности правде?"

Жак Дерида: Сила закона

***

"Право није правда. Право је елеменат рачуна и право је да буде правда, али правда је неизрачунљива, она захтева да се доказује, а апоретичка искуства су како не поуздана

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

КЊИГЕ И КЊИЖЕВНОСТ

МЈЕРА НАШЕГ ВРЕМЕНА

(Ерих Кош: „Поверљиви извјештај”, СКЗ, Београд, 1997)

Ерих Кош је врло жесток писац, бриљантан сатиричар, најбољи у посљератној нашој књижевности. Човек којем је литерарна оштрина задавала и добра неовоља, али га је и издвајала као бескомпромисног моралисту у овом нашем превртљивом добу које се неславно завршава преласком у нови миленијум. Добра коме смо и ми свједоци, додуше нешто мало краће од Ериха Коша, доба најстрашнијих догађања у историји човјечанства- од концентрационих логора за масовно убијање људи до жестоких револуционарних промјена и отпадака тих промјена, до атомске бомбе и свих осталих злочудних симбола овога вијека. У вијеку који је, значи, имао своје узете, и много веће падове, о чemu може да пише један моралистички писац, а сатиричар је увијек моралистички писац, него о људским слабостима с тог нивоа. Ерих Кош се није лиbio да о томе говори отворено, наравно на један литературни начин, жестоко и безобзирно, и то је ово што се истиче у његовом стваралаштву, неописно од естетских критеријума и предзнака који могу бити овакви или онакви.

Откуда код Коша тај начин писања? Он је произашао из дубоке хуманистичке европске традиције- један је од најбољих знаца европских литература: од њемачке, француске, или оне писане на енглеском језику, тако да је тај оштри, рекао бих волтеровски дух наслиједио из европске традиције, далеко од националних и националистичких критеријума који су данас код нас у моди. Хуманистички европски дух еманира из Кошевих

књига, а највећма из његових сатиричких књига којих има доста. Он је и приповједач и романсијер, али је сатиричко и његовом дјелу најбоље и, вјерујем, најтрајније. Кош је још увијек писац добре савјести и непрекидно нас на то подсећа из броја у броју часописа „Књижевност“ у коме већ десетак година у наставцима објављује своје коментаре, биљешке, портрете савременика, са неокласицистичком миноћом за коју неки мисле да је одвећ хладна, али је његов суд такав да не можемо да га не уважавамо. У последњем броју „Књижевности“ цитираје Исака Башевића Сингерову управо истичући Сингерову идеју да је за писца основно правило доброг приповједања да пази да његово приповједање не пређе у проповједање. Значи, то је друга особина која краси Ериха Коша: својом моралистичком књижевношћу никада није ушао у проповједање него је литерарним средствима остваривао ситуације и сцене од универзалнога значаја.

Кратки роман „Поверљиви извјештај“ који читаоци имају пред собом, а отров се држи у малим бодама, говори, наизглед, о једној парадоксалној теми- о томе да је комунизам срушен уз помоћ кока-коле и цинса. Наизглед, доста уврнуто, међутим, у роману се показује да у тој претпоставци има дубоке истине. Када на вијек једног времена, и конвенције једног система, почну да се руше изнутра, онда их наоко бе-злена ствар као што је кока-кола, може да доведе у животно питање. Један амерички обавјештајац из Москве пише пи-

Вук КРЊЕВИЋ

смо предсједнику Америке о правом разарајућем дејству кока-коле и цинса на млади свет у ССРУ. Тај млади свет неће више да подноси лажне пароле о будућности, него прихвата девизу кока-коле САДА И ОВДЈЕ. У овој девизи је идеја да више нема те велике илузије која, од хришћанских па до комунистичких дана, непрекидно пропагира будућност. Амерички прагматички начин мишљења САДА И ОВДЈЕ, јесте то разорно дејство на било какво повјерење у будућност. Ово је једна сатирична идеја пар екселанс коју Кош развија у сликама и оценама свакодневног живота у Совјетском савезу. О њој у роману заправо сви расправљају, од пуковника Црвене армије до станичне курве, од домаћице до продајачице у скупоцјеним радњама, приказивајући се идеји да је САДА И ОВДЈЕ основно, а све друго неважно. Идеја је романијерски развијена у занимљивом току који читаоца ни у једном часу не оставља равнодушним, толико тачна и ако апсурдна. Сатирични дух Ериха Коша покazuје на високом литературном нивоу да је и најапсурднија тема у овом нашем добу могућна и реална. И та висока стилизација у роману заправо читаоца непрекидно гура у ситуацију да размишља отоме колико је та апсурдност, заправо, мјера наше времена. Роман „Поверљиви извјештај“ као да је написао млад човјек који се спрда са свијетом и он има лаку форму. Али овај стари писац има довољно мудрости да нас упозори шта нас, евентуално, чека.

Вук КРЊЕВИЋ

ЧЕДО ВУКОВИЋ: ПИСМА ИЗ БЛИЗИНЕ

I ГЛУМАЦ: Као она мечка уз дајре... уз дајре и звончиће, заувијек!

II ГЛУМАЦ: Ешо, опешиши нешто превијаш!

I ГЛУМАЦ: Таква ми је улоја - Прометеј, а шај све мисли најријег. Вазда одсањам будући сан - у спну и на јави.

II ГЛУМАЦ: Не хвали се! Ако ми је додијелено да размишљам послије свећа, што не значи да сам...

I ГЛУМАЦ: Да, не буди накрај срца! Нијесам мислио да су некакав назадњак. У комаду си Ейиметеј и - шарака!

II ГЛУМАЦ: Е, оцако су на сцени зајтране јарчеје, нико збој наше Јарме није ратовао, нико није разарао Трагове...

I ГЛУМАЦ: Чекај, ши све унаштај окрећеш! Хајде да видимо шта нам је чиниши. На мосту смо ради пробе... Редиштеј нема милости.

II ГЛУМАЦ: Он сагашијуцак, а ми - јадни, стари... Или је скривен, ши мотри, вреба.

I ГЛУМАЦ: Да проба-

мо! Искашљи се и све остало, ши сијаракчи... Ја ћу одовуд, а ши - бирај сијрану... Па, срећно!

Друга сцена
(Саг обојица промијене држанье и говор - простио се преобразе).

ПРОМЕТЕЈ: О велики браће, Ейиметеју! О рођени сине шишана Јајешта и океанце Климене! Ботови ши подарили ријечи са очима!

ЕПИМЕТЕЈ: О, срећна ли мене, Прометеју! Ево лејшим у швој затрљај! На швоје браћске ћруди!

ПРОМЕТЕЈ (шайне): Не сискај ме шако јако, будало... (Викне). Ево нас на средини моста! Испод нашеј затрљаја шеће свиша ријека Ахелој!

ЕПИМЕТЕЈ: Ево, у валима шијају нимфе - славе боја праријеке!

ПРОМЕТЕЈ: О вјечна ријеко, о бојови и хероји!

ЕПИМЕТЕЈ: Иза нас су два извора: Дирке - у Теби и Кастилије - у Делфима... Доносе нам Јас Аполонова пророчишишта!

ТУГОВАНКА ЗА МЕРЛИН

(Миленко Пајић: Мерлин чита Улика, „Пешић и синови“ - Београд, 1997.)

Биографије су најзахвалнији, притом и најприсутнији облик савременог књижевног изражавања. Има се утисак да двадесети вијек хоће да изврши научну - технолошку и култулорашку ревизију кроз романизирање бајколике биографије свих оних личности које су стварале савремену историју.

Јунак Пајићевог умјетничког исказа је обичан „мали“ Уликов човјек и његов унутрашњи „психограм“, његова свакодневница, готово филмске слике из његовог живота.

Зато се чини сасвим поузданом, умјетничким прихватљивом његова нова књига „Мерлин чита Улика“, недовољно примјешана код постмодерниста.

Пајић нам се представља као прозаиста чији је умјетнички однос према свијету искључиво емотиван, готово инстиктиван, а књига је настала на иницијативу поводом обиљежавања 35. годишњице смрти Мерлин Монро, и тугоуванка за њом. Умјетнички најизазовнији је избор „најљепших, најњежнијих пјесама Карла Сауберга“ које је приредио Мерлин, а које свједоче о њеној високој књижевној критичкој прагматичности.

Фокус пишчеве де-

НАЈЧИТАНИЈЕ КЊИГЕ
БУДВАНСКЕ
БИБЛИОТИКЕ
У ОКТОБРУ

1. Милорад Павић: Стаклени пуж, приче
2. Александро Барико: Океан море, роман
3. Давид Албахари: Фец и Мајер, роман
4. Драгољуб Поповић: Петар међу причама, роман
5. Ноам Чомски: Година 501, есеји
6. Кен Фолет: Ноћ над водом, полит. трилер
7. Олдоус Хаксли: Врати перцепције, есеји
8. Патрик Модијано: Дора Брудер, роман
9. Е. Т. А. Хофман: Принцеза Брамбила, приче
10. Бела Хамваш: Пет генија, есеји

Миланка ПЕТРОВИЋ

скрипције није основни и најважнији начин у његовом обликовању лика јунакије романа. Најзанимљивији је, можда, Пајићев покушај да нам кроз поједине драмске ситуације објасни јенују једноставност и докучи њену имагинацију у поимању свијета, смрти, пролазности, љубави. То понекад говори колико је Мерлин била усамљена у необичном свијету који се зове Холивуд. Оригиналност пишчевог исказа огледа се и у структурирању споредних ликова (Драгослав, Младен, Карл, Добри) његових биографија. Сви они кореспондирају са главном јунакијом, скупљају фотографије из њеног живота, пишу о њеној љепоти.

Каква треба да буде Мерлин Монро? То је централно питање ове књиге. Многи писци су покушали да напишу њену биографију, међу њима је највише било новинара, специјализованих за сензације и афере, затим професионалних писаца, митомана, непознатих скрибомана.

Све те биографије су прелазиле границу приватног (најпознатија је афера са браћом Кенедијем) и најмање имале литерарних амбиција. Због тога је још занимљивија ова Пајићева романирана биографија. Биографија, како каже Пајић, образљуји своју поетику, „треба да буде кратка, лепршава, лака, мора да помене само кључне моменте лика“. Никада не прећи границу добrog укуса када је упитању људска интима - доминантан је овог писца, што је у супротности са савременим медијским изражавањем када је упитању штампа, књижевност, филм и телевизија...

ПАНДОРИН

(Извијен камени мост. Сретну се два глумца, у руку старих Хелена).

ПРОМЕТЕЈ: О, велики браће, Ейиметеју - ши си увијек окренути изворима!

ПРОМЕТЕЈ: Али - куг нас носи свећа ријека Ахелој?

ЕПИМЕТЕЈ: Славни браће, добројворе људи! Научио си мрваље да праје лађе и да праје крешање звијезда. Па бројеве и писмо - све узлагу!

ПРОМЕТЕЈ: А швоје се сунце унаштај окреће!

ЕПИМЕТЕЈ: Е, ко зна куг се сунце креће! Наштај, најријег - очи ши поимају! Очи виде оно што нам се чини да зна-

мо! Проклеши простира, тони ме...

ПРОМЕТЕЈ: Све нешто моташ и замоташ!

Кријеш од мене: наумио си се жениши - видим што унаштијег...

ЕПИМЕТЕЈ: То жељи Зеве, опац ботова!

ПРОМЕТЕЈ: Али браће, Зевс хоће да нам се освешти! Јер ћа преварих: људима најбоље ђечено месо, а боту - косиши! И што на банкету...

ЕПИМЕТЕЈ: О велики браће Прометеју - бојови ми нуде за жену прелијеју Пандору! Љешиши ствар не ходи кроз таласију...

ПРОМЕТЕЈ: Очи су ши на пошиљку, Ейиметеју - не видиш шта ши се сјрема и шта ши чека!

ЕПИМЕТЕЈ: Еј, Пандора! Љешиши за насловну стварану сваке ревије! Па умилан Јас...

ПРОМЕТЕЈ: Јесће, највично! Атена је нареси, ше бијеле хальине, ше круна, а хишире које обавише је вијенцима цвијећа. И ће, Афродитија је прораху замамним чарима - да ши опије око и срце...

ЕПИМЕТЕЈ: Она је мота - Пандора! И ја сам њен!

ПРОМЕТЕЈ: Али, освјести се, Ейиметеју! Зевс ши љешиши ствари од земље - шебе да ојчини, нас да унесрећи...

ЕПИМЕТЕЈ: Или прелијеју Пандору или - црну земљу!

ПРОМЕТЕЈ: Не чини што, о браће! Не обажаш сјенку ше љешише. Превара! Само бот намјешши шакву замку... Не жени се Пандором, Ейиметеју...

Трећа сцена
(Наједном се оба глумца штени, као из сна.)

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

МИ И ДРУГИ

ПУТОПИСНО У ЊЕГОШЕВОЈ ПРЕПИСЦИ

1. На почетку овог саопштења укратко ћу изложити његов завршни дио. Наме, реч је о закључној тези коју у току дана намеравам да промислим полазећи од неколико примера Његошеве преписке, а која се, недовољно комуницирано, може формулисати овако:

Степен присутности и особеност семантике путописног жанра у систему националне књижевности, омогућује, *grosso modo*, конституисање модела националне културе чији је књижевност и/или путопис, по себи се разуме, иманентан део. И даље: издвојени путописни текст једног аутора може садржати семантички микро модел путописног жанра књижевности у целини, али и упштеније: националне културе којој припадају.

Из овог следе барем две битне консеквенце: прва, да постоје модели културе које конституише путописни жанр и друга, да ови моделимогу бити иманентни једино жанру путописа, или, наспрот томе, да могу бити изоморфни моделу културе коме припадају.

Полазећи од начела интеракције модела културе, предлажем њихово могуће тројако различавање. Модели културе, наме, могу бити у односу: а. антитезе, б. комплементарности, ц. којункције.

Анализа неких, за овај проблем посебно инспиративних делова Његошеве преписке (посебно писмо Николи Томазеу, Трст, 1. 3. 1847), може допринети даљем промишљању ове тезе и/или њеној потпуној аргументацији.

2. У структури Његошеве преписке може се различавати присуство двојаких жанровских особености: особености епистоларног и путописног жанра. Или у деловима или у целини не-као да Његошеви писама у ствари представљају, по дефиницији, путописни жанр.

Ваља издвојити Његошев став о превасходној сазнајној функцији путовања.

Путовање је, наиме, нужан начин сазнања „свјетске мјешавине”, а овај је начин условљен разумевањем света као „књиге отворене” која се тек путовањем разумева. Зато:

„Грехота је на путовање викати. Ко не путује тај не живи, тај не знаде што је свијет, што је свјетска мјешавина. Свијет је књига отворена у којој треба учити што је свијет“ (Димитрију Владисављевићу, Напуљ, 31. јануара 1851).

Необично занимљив проблем, коме би требало посветити засебно истраживање, представља значење оних путописних делова из писама Вуку Каракићу (Петроград, 1833. и Млеци, 25.12.1850), у коме можемо да уочимо Његошев изразити архитектонски инте-

рес.

Издвојимо у том смислу само неколико посебно карактеристичних делова. На пример, опис урбане архитектуре Петрограда:

„Пространство града, симетрија улица, величанственост стројења и тисућама ових подобна нова појављења... Наслађујем се предвиђеним погледом и прекраснијем здањима Петрограда, разном искусном архитектуром дворова царских храмових свемогућем уздигнутијех и величественима памјатницама боздвигнутијема основатељу ове столице и простијитељу Русије, како год и другима мудрима њему послједоватељима“ (Члановима Друштва историје и старина Руских при Московскому университете, Беч, 17. јануара 1847),

или запажање о московским храмовима:

„... видим свети Кремљ - свето боравиште царских - како сија златним куполама својих храмова као државна круна царице словенског свијета...“ (Ибид.)

Сагласан овоме је и Његошев опис путовања у Млетке („Ево ме у Млетке...“), за који је посебно карактеристична динамика описа, опис који се даје из покретне, динамичке перспективе.

И овде је присутан Његошев архитектонски интерес, посебно изражен у неубичајено детаљном опису ентеријера стана у коме је тада боравио:

„Моја се квартира састоји из двије мале и једне велике собе, не бројеши салу из које се улази у квартиру. Моја велика соба у коју сједим дуга је 15 лакатах, а широка дванаест лак., а висока четири сежња, има четири прозора, два од истоку на јужу свет. Самуила, а два од југозапада на Великом конавлу...“ (Млеци, 25.12.1850).

3. За проблем Другог (друге) културе/религије, коме би требало посветити засебно истраживање, представља значење оних путописних делова из писама Вуку Каракићу (Петроград, 1833. и Млеци, 25.12.1850), у коме можемо да уочимо Његошев изразити архитектонски инте-

ресе поприма Његошев суд о Рафаеловом Преображену:

„На врху реченога материјала стоји ми колосео и храм свет. Петра, а више свега ми стоји и сјај картина Рафаелова Преображене, као прелестна Данцица веселим лицем осветљава градне и мрачне клисуре страшним громовима издробљене“. (Димитрију Владисављевићу, Напуљ, 31. јануара 1851).

4. Значење наведених исказа има, што је, уосталом, карактеристика готово сваког Његошевог текста, своју онтичку или прецизнију, религијску заснованост. У поменутом писму Николи Томазеу, онтичко/религијско утемељење односа према Другом Његош дефинише овако:

Свет је „позориште на којему је свако своје дјело дужан да особени начин представљати. Ово је оно што свака ствар само себи хоће да буде сасвим прилична.“ У овом значењески сложеном исказу важно је посебно промислити следеће:

1. Дужност особеног начину представљања

2. Управо тај особени начин представљања, јесте „оно што свака ствар само себи хоће да буде сасвим прилична“.

4.1. Не улазећи у неопходну потанку анализу овог исказа указају једино да је Његова суштина садржана у захтеву да се биће појављује у својој посебности / аутономији, и да само као посебно учествује у божанској творењу и/или творевини.

Није тешко запазити да овај Његошев принцип кореспондира са Јунговим принципом/процесом индивидуације: „Под *principiū individuationis* у научној терминологији подразумева се оно начело на коме се темељи раздавање општег у посебности, у појединачности, односно у јединке, у индивидује. Принцип индивидуације је основа постојања јединке, или посебности“ (H. Schmidt, *Philosophisches Wörterbuch*, pp. 294).

Процес индивидуације према Јунгу означава мотивност развоја, потенцијално дату сваком човеку.

Манифестије се као процес сазревања душе и тежи ка

значенју Јунгових појмова *concupiscentia oppositorum i principiū individuationis*,

нализимо аналогију са поznатим ставом светог Нектарија Егинског: „догматске разлике нису препека братској љубави“, који је став битан за хришћанско разумевање толеранције и полазан за сваки религијски дијалог. Овоме је, даље, аналогно значење Његошевог стиха: „Не пита се ко се како хрсти...“ које кореспондира са ставом колективне свести: „Брат је мио које вјере био“.

Занимљиво је упутити на значењеско поклапање ових исказа са напред поменутим ставом св. Нектарија Егинског.

Наиме, сви су ови искази утемељени на полазној Христовој заповести о љубави према Богу/Близијем као модалитетима у основи истоветне, христоцентричне љубави: сваки је човек без обзира на веру или став према вери, као и сваки твар Божја створење, икона Божја, за коју је Христос распет.

(Објављујемо унеколико сајжу верзију једног од огледа сабраних у књизи Синиша Јелушитеља Текст и интертекст: Оглед из српске књижевности и умјетности (Нови свет, Народна и универзитетска библиотека, Приштина 1998), која је представљена на овогодишњем сајму књига у Београду.)

Синиша ЈЕЛУШИЋ

КРЧАГ

И ГЛУМАЦ: Шта си то рекао, еј, будалино? Кајеш: не жени се, а ево смо обојица матице неће, одрићиће!

И ГЛУМАЦ: Пази, забрављаваш шта нам вала чиниш... Ово је прода, еј! Кренули смо да се уживимо у судбине и ликове...

И ГЛУМАЦ: У мијају ми забрањујеш женишбу... А сјеши се: били смо млади, а она Јумица - у шали смо је звали Талија!

И ГЛУМАЦ: Да, са - Талија, а нијесмо били шаличи!

И ГЛУМАЦ: Младо-лудо, обојица се у њу за-трескали. Па један другоме на смејни - луди супарници!

И ГЛУМАЦ: Побоју, не враћај ме у ће дане! Чему шо?

И ГЛУМАЦ: Е-хе, саша-ра манућино! Не дам са се све заборави: цве-

тало је оно цвијеће, па они букеши Јумици...

И ГЛУМАЦ: А ћијојоје претискало - чишко - чишко, оним штојим краснотисом... Изволи-ше...

И ГЛУМАЦ: Она, мудрица - лјубашу на високом котилу. А са оба ока намитију: вјеришба, прстен!

И ГЛУМАЦ: Оклијевао сам прег ужасом: дјеца, сиротиња, скитања, ово и оно и - оге низ вјештар каријера!

И ГЛУМАЦ: Сашине ме несретни брак родитељски, а ја - беспризорни! Но, овамо - млади врат крене оком, мрдне раменом, еј...

И ГЛУМАЦ: Ми се надешали и шаунили, а она оде са нашим кројачем!

И ГЛУМАЦ: Е, кројач, кројач! Скројши ши рух и судбину!

И ГЛУМАЦ: Дозови се

шамети, браћац! Ваља нам настапиши пробу... Где смо оно смили?

И ГЛУМАЦ: Смили, не смили - шјерај, Прометеју, било како било...

Чешврта сцена

ПРОМЕТЕЈ: Видим ше ожењена, Епиметеју... Лијеја Пандора око шебе као бриљан - обуји, па задави. А ћијан срећан, претрећан!

ПРОМЕТЕЈ: Сам си криј, добри Прометеју! Ево ше прикована за смијену. Обноћ замлашиши чијерицу - за храну орлушиши!

ПРОМЕТЕЈ: А шеши донесе лијеја Пандора, о шишијане Епиметеју? Онај проклеши крач... а у њему? Еј, ћијан - која су зла у крачу?

ПРОМЕТЕЈ: Не брини о мени - окрени се јадној судбини својој!

ПРОМЕТЕЈ: Дај, рекох, да ватру подариш људима, да трију ступија срца... Божанску искру од Хефесија и Атисе, па у ћркве...

ПРОМЕТЕЈ: Епиметеју, браће, никад

швојим даром шаље гомо-ве и жија!

ПРОМЕТЕЈ: Такви као шије појама на јуче, а у глави им бучи прекјуче! И у мраку видим гла-ку - рече слијеџац!

ЕПИМЕТЕЈ (љубашо): Еј, нема ми смија! Крон је ћијашајује своју дјецу - да ћа не оборе са шроном... И шија!

ЕПИМЕТЕЈ: Једини ја знам које свртуши садашње по-кољење бојова. Знам, а нећу да кажем! Нећу, јо-цијену вјечитих мука!

Обични људи не знају час смрти, а бесмртни бојови не знају час својег шаља-са пресјола.. И ко ће им доћи ћлаве!

ЕПИМЕТЕЈ: Зар су ше-муке, жешће ог швојих на смијени?

ПРОМЕТЕЈ: Никоћа не мрзим, не желим освештју. Али, нека и бојови осје-ће сирах. Са веће висине - шаље је шеџи. Епо!

ЕПИМЕТЕЈ: Одусташи, шојај се! Шаји своју шајну Зевсу. Ојросиши, можда ће ше узеши себи уз колено.

ПРОМЕТЕЈ: Никад, о шишијански браће, никад!

ПРОМЕТЕЈ: Какже се да

Прометеј не савија кич-му! Ја, Прометеј, син ши-шијана Јалећа и Климене!

Пећа сцена (Још једном љумци почи-ну љумшији себи).

И ГЛУМАЦ: Еј, шији би-да у грабиши ћлавну улоју! Шијак!

И ГЛУМАЦ: Улоје као улоје, а ми као ми...

ФЕЉТОН

ТУРИЗАМ У БУДВИ 1918-1941.

ТРГОВИНА, ЗАНАТСТВО И ДРУГЕ ПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Пише: Др Мирољуб Лукетић

У Будви су радиле три месарске радње, а месари су били: Ђошко Вицковић, Иво Антон Милошевић и Петар Вукадиновић, но и поред тога, 1926. године једно вријеме није било меса. Поводом тога општина је упутила тужбу Среском поглаварству у Котору констатујући да већ три мјесеца месари немају меса, а ако неће да продају месо да им се радње затворе. Месари су одговорили да меса немају ради тога што имају мало прођу, али су обећали да ће убудуће радити боље, тако да им радње нијесу биле затворене. (АБ, ОУ, к. 95)

У циљу спречавања преправаџања да својим радњама утичу на пораст цијена животних намирница, Среска испостава Будва издала је 14. јуна 1926. године наређење број 1012. којим се забрањује да нико ко има овлаштење за ситну трговину животним намирницама не смije за вријеме док траје пазар, од јутра до један сат по подне, куповати за препродају ствари које сељак као продукт доноси на пазар или на путу прије него стигне на пазар. Новчане казне за прекриоце ове наредбе су биле веома високе, а предвиђена је била и казна од 1 до 6 мјесеци затвора (АБ, ОУ, к. 93). Предсједник општине је 28. априла 1928. године поднисао тужбу Обласном одбору Зетске области на Цетиње против С. Јовићевића ради претjerаних цијена кукуруза у његовој продавници у Будви. (АБ, ОУ, к. 99) Одлуком среског начелника Петра Шеровића број 20692. од 12. новембра 1934. године утврђене су цијene хљеба: хљеб бијели 4 дин. кг. полуобијели - 3,5 дин. кг, црни - 3 дин. кг. (АБ, ОУ, к. 104, 105) У љетњој туристичкој сезони 193 угоститељи су неоправдано повећали цијене вина у својим локалима, избегавајући истовремено да плате општинску трошарину на праву куповну цијену вина. То је навело предсједника општине Марка Апшоловића да се 18. августа 1934. године обрати Среском начелству Котор тражећи интервенцију за снижење цијена и кажњавање власника угоститељских објеката који су несразмјерно подизали цијене вину и избегавали плаћање пуног износа општинске трошарине. Пријер је илустративан и за даљашње прилике, па наводимо предсједникову обраћање у целини: „Навалом странаца цијене простом вину силом су посекочиле, особито по ресторанима, тако да је у јеловничкој означено 15 динара липтар. Међутим, кад се пошла ујериват општинска трошарина која износи 20% куповне цијене, хотелијери приносиле су фактуре да му је цијена 2,5 динара по литру. Вјерујем да су фактуре фалсификоване, те се моли то начелство да изврши дати сходне упуте како да се поступи за утврђивање прве цијене вина или како да се утуже хотелијери како ради навијања цијена, јер за вино плаћено 2,5 динара заиста мора бити кажњиво ако се тражи динар 15. Моли се најтражије то начелство за хитно рješenje, јер су овде у питању витални интереси ове општине, а и заштита потрошача, јер овакве шуљачине општине и потрошача не смije се толеријати. На усмено тражење информације од старијешине Среског суда исти мисли да је компетентност тога начелства за кажњавање”.

Извештај о стању у Општини Будва који је предсједник послao Среском поглаварству Котор као одговор на њихов захтјев бр. 3211. из 1927. године даје праву слику прилика у

Будви. На анкетна питања предсједник је дао овакве одговоре: „Извози се само месниво уље и то мало; трговци се не баве извозом; има 15 занатлија; саобраћај - свакодневно један пут ауто за Котор и Петровац, на параброд 2-3 пута седмично; највећа жеља је за пут Цетиње-Будва; електричне централе нема - осветљење фенерима; народ јако сиромашан; има камења и морског пјеска и рибе фијне, али се мало лови јер рибари немају алата, немају средстава да га набаве; трговина опада јер нема средстава, кад би се да слободан улаз у Америку или започео пут Цетиње-Будва; Будва има водовод из Топлиша изграђен прије 20 година, али пропада; Грјевица прави штете; нема никаквих стручних школа, само основна; постоји војна зграда код православне цркве коју не користе, па би је требало дати општини, има шест воденица, има станови за чиновнике и за индустрију; Општина би дала земљиште за градњу фабрике; неопходно је отворити стручну школу јер је Будва центар четири општине...“ (АБ, ОУ, к. 96)

Пекарница је у Будви 1928. године било пет, али су само двије радиле и то Илије Зеноњић и Ива Брунић. Пекаре: Сава Вукчевић, Јелисаве Трипове Ђуришић и Мила Вукова Мановића нијесу те године радиле. Према списку пекара у Општини будванској из 1929. године радиле су пекаре: Илије Видова Зеноњић - капацитет пекаре до 1.000 кг хљеба дневно, са пекарском радњом; Јова Николина Милошевић - капацитет пекаре до 1.600 кг хљеба дневно, са пекарском радњом; Ива Ђуровића Зеца - капацитет пекаре до 1.000 кг хљеба дневно, са пекарском радњом. (АБ, ОУ, к. 98)

Према званичном списку занатских и трговачких радњи који је 22. октобра 1929. године овјерен од стране начелника Луке Мартиновића, у Будви су радиле следеће радње:

Обраћање разним институцијама и властима за помоћ око рješenje виталних проблема развоја општине сводило се на додјељивање мањих дотација које нијесу могле битно утицати на побољшање економског стања. Туризам је од почетка у општини правилно схваћен као прасперективна развоја овога краја, али усљед слабих саобраћајних веза са унутрашњошћу, није доносио очекиване приходе. Тражиле су се и друге могућности искоришћавања природних ресурса којима распољаже општина. Тако су почели преговори са цивилним инжињером Силвијом Спонзи, техничким управитељем и вјећником Друштва за индустрију мермера „ИМЕР“ са Хвара око давања концесије за експлоатацију камења и другог материјала на подручју општине Будва. Први текст уговора сачинио је инж. Спонза 5. маја 1927. године потписао га је и послao општини на усвајање. Текст овог уговора детаљно се разматрао по свим одломцима у општини. Вредновале су се обавезе које општина преузима на себе дајући кондицију за експлоатацију општинских добара некоме са стране, као и корист коју овај крај од уговора добија. Примједбе и сугестије узимане су у обзир јер се уговор тицава свим општинама.

У „Напретку“ је било записано пет до шест радника, мајстора, калфи и шегрта, који су посао обављали на високом професионалном нивоу и били узоран колектив у граду. Спонзу је сјећању њихова имена: Иво Миковић, Јово Вукојић (прије рата отишао у Америку), Тодор Вукчевић, Душан Мојсић (прије рата отишао у Америку), Данило Матијевић, Спасо Миковић, Крсто Вицковић, Душан Шладијер и Раде Павићевић - шегрт, најмлађи међу њима. Иво Миковић, његов рођени брат Спасо Миковић, Данило Матијевић и Крсто Вицковић погинули су у народноослободилачкој борби 1941-1945. године. (Наставиће се)

Послједи дужег договарања и преписке сачињен је коначан текст уговора за експлоатацију камења, пјеска и другог материјала, којег је општина са пропратним актом 22. јуна

1927. године упутила инжињеру Спонзи на Хвар да га садржи детаљно регулисане међусобне обавезе, штити интересе једне и друге стране и утемељен је на правним прописима и законима. Из општног текста „Експлоатационог уговора“ између Општине Будва и цивилног инжињера Силвија Спонзе са Хвара преносимо изводе са основним правима и обавезама једне и друге стране: „... даје се исказујући право експлоатације наслага камења, кремена, гњиле, гипса, пјеска, које би се нашло на било којем мјесту, осим она земљишта која остају јужно (према мору) од цесте Будва-Петровац и на катастарској честици земљишта 701. Спонза се обавезује да Општина даје 2% од просто повађеног материјала, према цијени франко каменолом, а најмање 500 динара. Радници ће првенствено бити ангажовани из општине; Општина уступа бесплатно слободну употребу свих својих земљишта (осим у тачки 1), а у сврху проширења путева и др., обавезује се да ће уговореној страни дати право прече куповине земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на општину и имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 25 година са могућношћу да се продужи. Инжињер Спонза се обавеза да ће најдаље у року од 10 година имати на подручју општине један каменолом у раду. Општина ће дати право на земљишта и право да гради зграде и друге објекте. Уговор је сачињен са важнома 2

ЂАЧКО ДОБА

ЖАКЛИНА БОЈКОВИЋ

МАЛИ
МУШКИ
ОГЛАС

Не волим наредбе стјроје.
Не плашим се бабароје.
Не волим ни макароне.
Ја једем само бомбоне.
Не волим мушки слабине,
увек сам за шуче и биће.
Не волим да ме храбре и бодре.
А ноћ су ми увек морде.
Не плачам ни када паднем,
У јурњаву се жешћу даднем.
Ко још мисли да је, овако
као ја, мушкарац прави
Нека ми се за дружење
на овај ојлас јави.

ШТА ЈЕ ТО

Леп, леп, леп.
Са цвета на цвета.
Док крилима машем
и пролеће шарам...
Ја у себи нешто лепо,
слатко сливарим.
Сва ља деша воде
и сви му се диве.
Јер без мене простио
не моју да живе.
(Пчела и мед)

ХРАБРИ
МОМЧИЋ

На Ловћену, на планини,
свија ми се лејши, зими.
Ту бих ставо, шту бих јео.
Ноћу, дању сав весео.

Не знам само, стварах ме неки
од вукова и медвједа.
Да ли они шамо живе?
Ил' у шуми покрај Пиве.

Имам пушку са пампуром
што ми дјег мој
једном куши.
Али данас
ни вукови нису глуши?

ВУК

Шума је шиха,
и влага мук
Од како се доселио
велик, ствараш вук.

Ни са ким се не дружи,
јосће и не прими.
Пошта му не стишке,
само браћа има.

Школу није изучио,
вазда лењ је био.
Да је стварашо нейисмен
што је увек крио.

ТАТА

Волим тије јер тије волим.
Ти си мој родни крај.
Ти си ми лептији и звезда
и, чипав мој завичај.
Волим тије јер тији то разумеш.
Умеш да узмеш и даши.
Волим тије. Воли тије и мој брат.
Јер тији си тија та наш.
Сви певају тијесме о мајци,
певам их радо и ја.
Али волим и тијебе тија та,
јер тији си тијорац живота.

МАМА

Мама?
Ти си моје море.
Ти си моје очи.
Ти си моја душа,
мисли што јој говоре.

Мама!
Ти си моја звезда.
Ти си моја птица.
Исјод штоја крила.
Веруј чипав живота,
у тијезду бих била.

ДЈЕЧИЈА НЕДЈЕЉА И ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ „СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША“

МАШТОВИТИ ДЈЕЧЈИ СВИЈЕТ

Сваки пут када зазвони школско звонце, ученици, махом, помисле: „Овај час је готов, идемо даље на сљедећи“, наравно, једва чекајући његово последње оглашавање – завршетак наставе. Тако из дана у дан, исчекују да им неки догађај, бар на тренутак, промијени стереотипни план и распоред часова. И додго се Ђечија недјеља током које ученици могу да изразе своју креативност, спретност и успех.

Дјечија недјеља у основној школи „Стефан Митров Љубиша“ трајала је од 5. до 10. октобра и носила је назив „Дај ми руку – за мирне снove“. Сви ученици су били укључени, али и подијељени у двије групе.

Нижи разреди (од првог до четвртог) имали су у програму писање састава, уређење ученица, декорирајући их својим ликовним радовима и цвијећем, а такође су истакли и лијепе мисли („Дјеца су народ посебан“, „Дјеца виде све у ничему, одрасли ништа у свему“, „Ни један идеал не вриједи сузе једног дјетета...“). Тако су радне просторије својом бескрајном маштовитошћу ученици претворили у један прави дјечији свет са прегршт ћачких симбола.

За први, други и трећи разред је организована рекреација на плажи, а четвртом разреду задатак је био

уређење школског дворишта. Затим је ћајима тренутак и четвртог разреда дат писмени састав на тему: „Дај ми руку – за мирне снove“, кроз који су ученици изразили своја осjećања и мисли у вези друштва, рата и мира.

За суботу, 10. октобра, био је предвиђен излет који је због лошег времена отказан. Међутим, ученици првог разреда су искористили овај дан за традиционално

другарице и пружали помоћ немоћним старим особама.

За више разреде Ђечија недјеља је изгледала мало другачије. Наиме, наставници биологије су посветили по један час Дану екологије и младим Горанима. Тако да су на ту тему из српског језика рађени писмени заједници: „Природа поручује човеку – чувај ме, чувајте“.

У суботу, 10. октобра, одржан је и Спортски дан: Уче-

ници

Будва.

На крају Ђечије недјеље

одабрани су најбољи ликовни радови у свим разредима

за изложбу слика у Подгорици,

а на основи конкурса

Дјечијег савеза.

Треба поменути и културно забавни програм ОШ „Стефан Митров Љубиша“ који малишанима често обезбеђује дјечије представе. Једна таква представа одржана је и 16. октобра. Програм предвиђен за ниže разреде је извело Ђечије позориште из Подгорице, а представа је носила назив: „А шта све мора јадно дијете“.

Треба истaćи да је и ове школске године активиран рад додатне наставе из предмета из којих је организовано регионално и републичко такмичење (из математике, физике, биологије, хемије, историје и географије.) Такође је актеван рад свих осталих секција: драмске, литературне, рецитаторске, хора, ликовне секције, саобраћајне, електронске, аутоматске, информатичке, издавачке и спортских секција (тенис, одбојка, рукомет, кошарка и фудбал). У свим овим секцијама, ученици су подијељени на млађе и старије. А

најмлађи ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици су подијељени на млађе и старије. А

најстарији ученици

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

ПОЉОПРИВРЕДА

ГАЈЕЊЕ ЈАПАНСКЕ МУШМУЛЕ И ЖИЖУЛЕ

Ове дводесет врсте воћака заступљене су на нашем приморју и то код аматера и љубитеља егзотичног воћа.

Јапанска мушмула. Највише се гаји у Кини, Индији, Јапану, Калифорнији и земљама Медитерана. Последњих година су подигнути многи комерцијални засади у Калифорнији, Италији и земљама средње Африке. У нас је мало заступљена на окућницама и у парковима у виду појединачних стабала, највише у циљу оплемењивања пејсажа. У богатом биљном царству медитеранске климе је прави украс и врло корисна воћка. Расте нико са густом круном и лијепим којастим листовима сребрнастозелене боје који зими не отпадају. Цвјета крајем новембра и цвјетање траје око 30 дана. Цвјетови су бијели до крем боје са пријатним мирисом. Плодови сазрејавају у другој половини маја и представљају прво свеже воће у пролеће. Плод је величине већег ораха, округласт, крем боје са 3 до 4 смјеника. Месо плода је бијело или жуто у зависности од сорте. Садржи око 7% инвертног шећера, око 5% сахарозе и око 0,6% киселина. Врло је сочно, пријатног освјежавајућег укуса са специфичним мирисом и аромом. Осим потрошње на свежем стању плодови се користе за прављење сокова. Од смјеника се производе специјални ликери.

Може да се гаји где минималне температуре не прелазе -10°C. На високе температуре није осетљива. Осјетљива је према јачим вјетровима,

вима, али је отпорна према суши и ниској релативној влажности ваздуха. Према земљишту није избирач, али најбоље успијева на иловачастим, добро дренираним и хранивим богатим земљиштима.

Размножава се калемљењем на сопствене сејанице, на дуњи и на глогу. Када се сади у плантажи размак треба да је 6 x 5, 5 x 5 или 5 x 4 m. Не захтијева посебну агротехнику и заштиту, али не трпи корове, засијавање, а у доба јаких и дугих суша пожељно је заливавање.

Круна се формира у облику вазе са 3 до 4 скелетне гране и висином дебла 50 до 60 cm. По формирању круне резидба се састоји у складању сувих грана и сувишних избодака.

Што се тиче избора сорти препоручијмо неколико које имају добар квалитет плодова: Grossa lungo, Grossa tondo, Argolino, Tanaka i Presecco са Палерма.

Жижула (инзула). Од свих врста воћака у Кини заузима прво место са преко 200.000 ha или преко сто милиона стабала и производњом пре око милион тona. Веома је заступљена у свим земљама Далеког истока, затим земљама Близког истока, САД и земљама Средоземља. У нас се (уз остале суптропске врсте) узгаја и по неко стабло жижуле.

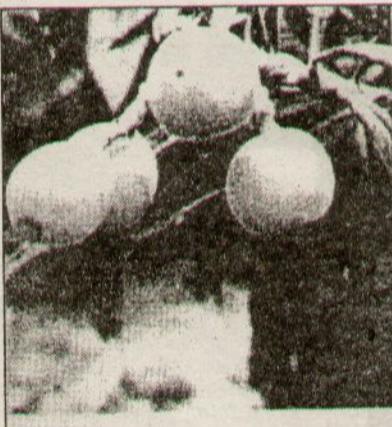
Стабло ове воћке расте 2 do 4 m висине и даје густу круну са пуно трновитих избодака. Цвјетови су двосполучни, жути, по 3 do 5 u буке. Лишће је свијетлозелене боје, перасто до 5 cm дуга и отпада у јесен. Плод је сличан плоду маслине, црвенкасто смеђе до жуте боје са коштицом у средини. Месо плода је бијеложућкасто, винастослатког укуса, ароматично и врло хранљиво. Плод садржи 24% шећера, 1,1% беланчевина, 0,4 киселина, 0,8% минерала и велику количину витамина

B1, B2, C и P. Плодови се пуно цијене због љековитог дејства у лечењу дисајних органа и у индустрији за производњу љекова и чајева. Плодови се једну свежи (најбоље када мало омекшају) и осушени, а користе се и за прераду у мармеладу, слатку, сокове и кандирање. Од зрелих плодова се добијају алкохолни напитци као што су ракије и ликери. Суви плодови се мељу и од брашна прави специјални хљеб.

Жижула може успјешно да се гаји на нашем приморју и штета је што се не искористе повољни климатски и земљишни услови као и дефицитарност у производњи. Значајно је да у нас не страда од ниских и високих температура. Не пати од суше, а може да се гаји и на плићим скелетним земљиштима. Не воли велики садржај креза у земљишту и јаке сјеверне вјетрове. Није осетљива на биљне болести и штеточине и не тражи заштиту, па се производе еколошки здрави плодови.

У нас се (за сада) жижула узгаја у вртовима и парковима. У земљама где је ова култура равијена подиже се плантаже у којима су заступљене нове квалитетне сорте са крушијним плодовима. У класичном узгоју плантаже се саде на растојању 6 x 5, 6 x 4 или 5 x 4 m. Када се сади у густом склопу у виду живе ограде размак је 5 x 3, 5 x 2 или 4 x 2 m. Жижула се узгаја у виду вазе и побољшање пирамиде са висином дебла 60 до 80 cm. Размножава се изданцима, резницацама и камљењем. Уз минималну агротехнику (исхрану, обрађу земљишта, резидбу и др.) даје редовне приносе.

Сорте жижуле у нас нијесу проучене. У свијetu има преко 300 сорти, међу којима и сорти без коштице. Највећи избор сорти има Кина, од којих су нарочито вриједне Ли и Ланг.

Јапанска мушмула

МЕДИТЕРАНСКИ КУВАР

5 kg. Живи дуж свих обала Средоземног мора, а највише је има у тропским морима. У водама Бразила живе крье које могу бити тешке и преко 300 kg. Крња се може наћи дуж читаве обале Јадрана, мада је учесталија према југу. Борави на каменитом и стјеновитом дну, а налази се на дубинама од 8 до 100 метара. Обично живи у својој „кући“ (шипљи или пукотини у стијени) од које се ријетко кад удаљава више од педесетак метара.

КИРЊА (Epinephelus guaza L.), КЕРЊА, или КРЊА, како је зову код нас, је риба из породице вучица (Serranidae). Издуженог је и по боковима стиснутог тијела. Велика уста имају истируну доњу вилицу. Обично је тамнокестејасте боје која на крајевима прелази у смеђежућкасту. Понекад може бити готово црне боје. Дуга је до 1,50 m, а достиже тежину и до 70 kg. Просјечни примјерак је тежак око

таве године, а најбоље љети, када долази блаже обали. Крња важи за веома снажну, опрезну и лукаву рибу.

ПЕЧЕНА КРЊА

Рибу треба очистити, извадити утробу, опрати и осушити. Посолити је и оставити да усљења стоји најмање два сата. Мјесто где се налазила утроба испунити слједећим надјевом: 1 ћикарица сувих мрвица од хљеба, 1 ћикарица мијешаног (маслиног и сунцокретовог) уља, 1/2 ћикарице исјецканог чешњака, мало исјецканог петрусина, ожичица „вегете“ и папра по укусу. Количина надјева зависи од величине рибе. Надјев треба добро измијешати, ставити га у рибу и чачкалицама затворити.

КРЊА

Положити рибу у одговарајући уљем подмазан плех, прелити је са још мало уља и воде, задихтовати одозго фолијом и ставити да се пеке на умјереној ватри око 1 sat. Пред крај пекења дигнути фолију, прелити рибу бијелим вином и вратити је у рерну да се запече. Извадити рибу на подужи тањир, полити је са мало мајчиног уља и лимуна, па је на крају, док је још топла посuti исјецканим чешњаком и петрусином.

ПРИГАНИЦЕ СА ТИКВИЦАМА

Потребно: 2 веће тиквице, 1 1/2 ожичице соли, 1/2 ожичице папре, 1/2 ожичице алеве паприке, 1/2 ожичице оригана, мало исјецка-

Пише: др Тадија Николић

МЕДИЦИНА

У маловитом времену када богати мажици, зајављени у удобним фотографијама, припремају планове за испробавање сваког оружја на малом балканском народу, тешко је наћи ријечи о хуманости, правди и доброти.

Највећа би људска несрећа била је тек када би пресгали да вјерујемо у побједу добра над злом. Истица је да свакоме нешто недостаје, сиромашнима хљеба, а богатима побожности и смјерности.

Очиједно, насиље и агресија су основа и потка и међуљудских и међународних односа. Жеља да контролишемо друге, да доминирамо другима, не брига о људима и природи, повећава агресивно расположење човјековог бића, не лијечи биједу друштва него је умножава. Агресијом богати постају још богатији, мажици још мажици, а безосећајни још безосећајнији.

Нажалост, неспорна је чињеница да је данашњи свет тако да је данашњи човјек тежак болесник у коме су дискриминисани незаштићени. Ми смо тренутно у средишту драме и врло неповољне историјске ситуације. Морамо се борити за одбрану свог права на опстанак. И без непосредних пријетњи уништењем, ми смо још прије изгубили вјеру у друштво социјалне правде. Нарочито је тај губитак вјере присутан код младе генерације. Морална криза као последица тираније противприродног и антихуманистичког принципа профита испољена је масовном доминацијом егоизма потрошачких и хедонистичких узорака и садржаја. Дубоко поромећена равнотежа између материјалних и духовних вриједности живота, изражава се кризом етичких вриједности и смисла живота. Нарушена равнотежа материјалних и духовних вриједности, поприма трагичан вид у негацији чак и саме људске врсте, то јест потреби

обнављања становништва.

Од 5,5 милијарди људи на земљи, у развијеном свијету живи само 1,5 милијарда са тенденцијом даљег опадања. Остале 4 милијарде имају тенденцију даљег убрзаног раста. Процена фонда за становништво Уједињених нација говори о томе да ће 2050 године на земљи живјети чак 12,5 милијарди људи. Само 10% од тог броја, значи нешто више од милијарду, живје у развијеном свијету. Осталих 11,3 милијарде припадају неразвијеним.

Сличан модел постоји и код нас, али је тренутно велика већина нико најатлетично становништво са малим бројем порода. Мањи дио становништва има енормно висок наталитет, чак знатно већи од већине азијских и афричких земаља. Овдје се не може говорити о неразвијениности већ више од националним карактеристикама Рома, Муслимана и Албанаца.

Фрапантан је податак да се у периоду од 1981. до 1991. године број становника на подручју Србије повећао за 478.000. Од тога броја само на Косову број је повећан за 370.000, а у цијелој Јужној Србији са Војводином само 107.000. Сличне тенденције постоје и у Црној Гори. Погледамо ли статистички годишњак видјећемо да се на подручју Плава и Рожаја рађа више дјеце него у Никшићу, иако Никшић тренутно има двоструко више становништва од ове дјеље општине заједно.

На основу ових чињеница могу се претпоставити катастрофичне визије демографске будућности људске врсте и у свијetu и код нас.

Визија

демократског и хуманог друштва заснована на равнотежи материјалних и духовних вриједности, начелима слободе, социјалне правде и солидарности, мора садржати етички став који права и слободе појединца везује за одређене дужности и одговорности појединца према заједници. Изград

СПОЗНАТИ ИСТИНУ

ња таквог друштва која ће подједнако уважавати потребе садашњих и будућих генерација, претпостављање поштовања основних принципа:

-Усклађивање развоја са очувањем природе, тј. поновно успостављање хармоничних односа између човјека и природе.

-Корјениту обнову вриједности и значаја етичких начела живота са циљем његове одбране и поштовања.

-Успостављање хуманих односа међу људима, јачање породице и осјећања одговорности међу генерацијама.

Овакав образац културе мора уважавати рационално обнављање становништва као предуслов свих других материјалних и духовних тековина. То подразумијева истрајно и чврсто залагanje за рехабилитацију истинских људских вриједности. Живјети складно и стварати богатство била је основа развоја америчког друштва.

То друштво стварано је усмјеравањем дјеце према раду, учењу, сазнању и љубави. Мир, благостање, слободно понашање уз могућност рада и зарађивања без кочења личне иницијативе и стваралачког рада поступати су просперитета тог друштва.

Али, ако присилљавамо друге на наш избор, на усвајање нашег минијема, када се рађа генерација за трећи миленијум, можемо урадити још нешто за сопствено спасење. Свима нам фали вјере, наде и доброте. Ако то унесемо у главе наших малишана биће то највећа инвестиција. остало се стиче цијelog живота.

„И спознајете истину и истине ће вас избавити“ („Нови завјет“, Јеванђеље по Јовану).

За овај сарински посни колач потребно је: 13 ожичица брашна, 13 ожичица прах цукра, 15 ожичица ораха и 2 шолje (средње величине) уља. Замијесити тијесто са горе наведеним састојцима. Пустит

КЊАЗ МИЛОШ
БУКОВИЧКА БаЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

МИНЕРАЛНА ВОДА, СОКОВИ
ПИЋА ДРУГИХ ПРОИЗВОЂАЧА

ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР У ЛАСТВИ ГРБАЉСКОЈ
ТЕЛ. 51-297.
ТЕЛ. ФАКС 52-518
ДИСКОНТ У БУДВИ. ЦДС ПОДКОШЉУН
ТЕЛ. 52-378

BANEX

proizvodnja, export-import, inženjering, turizam i usluge

SVE VRSTE
GRAĐEVINSKIH
POSLOVA
STANOVI ZA TRŽIŠTE
REKONSTRUKCIJE I
ADAPTACIJE

85310 BUDVA, Primorski bataljon 10, te./fax 086/52-790, tel. 51-764

Villa
BALKAN

U obnovljenom ambijentu restorana Ville Balkna uživajte u velikom izboru ribljih specijaliteta, plodova mora, ribe I kategorije, jela sa roštilja i raznim poslasticama uz kvalitetna crna i bijela vina. Sa svojim drevnim okruženjem i prijatnom atmosferom, idealno je mjesto za poslovne ručkove, sastanke i druženja sa prijateljima i poslovnim partnerima.

www.villabalkan.cg.yu
e-mail: villabal@cg.yu

AQUAMARK

Елитос
БУДВА

086/52-762, 52-282, 52-280, 52-285

Фах: 086/51-320

СПОРТ

ПРВА САВЕЗНА КОШАРКАШКА ЛИГА

ЧЕТИРИ УЗАСТОПНА ПОРАЗА

• Да ли је тежак распоред једини разлог за овако лоше резултате кошаркаша Могрена ХТП Милочер

**МОГРЕН-ОКК
БЕКО 56:70 (27:34)**

Будва, 10. октобра. Сала МСЦ. Гледалаца око 500. Судије: Јовановић (Нови Сад) и Богуновић (Стари Бановци).

МОГРЕН: Дулетић 5, Кривокапић 8, Тадић 2, Миланко 2, Будимић 14, Цвијановић 8, Томашевић 18, Тмущић, Боричић, Јовановић П, Јовановић Ј, Вукотић 8.

ОКК БЕКО: Николић, За-рић 6, Ћилић, Марјановић 24, Младеновић, Гаговић, Аријутовић 3, Живковић 6, Станковић 12, Неговановић 9, Медић 6, Јанковић 2.

Будва, 17. октобра. Сала МСЦ. Гледалаца 600. Судије: Максимовић (Београд) и Јокић (Подгорица).

МОГРЕН: Дулетић 10, Кривокапић 3, Тадић 4, Миланко, Будимић 15, Цвијановић 12, Томашевић 21, Тмущић 7, Јовановић Ј, Јовановић П.

ВОЈВОДИНА: Грединић 3, Ковач 1, Даниловић 21, Субашић 6, Ковачевић 8, Вучуровић, Зарић 20, Живковић, Ђого 9, Чуровић, Рончић 16.

Послије побједе у првом колу против „Колубаре“ из Лазаревца, пораз и поред добре игре у Чачку од екипе „Борца“ резултатом 76:66, кошаркаши „Могрена“ ХТП Милочер“ поражени су у утакмици трећег кола пред својим навијачима против екипе „ОКК Бека“. Кошаркаши „Могрена“ веома нервожно почели су ову утакмицу што су искусни кошаркаши „Бека“ знали да искористе и све до

15 минута били у вођству. Ношени подршком преко 500 навијача играчи „Могрена“ праве преокрет у игри и на одмор одлaze са 7 кошева разлике. И у другом полувремену кошаркаши „Могрена“ испољавају неразумљиву нервозу што играчи „Бека“ поново кажњавају, али овај пут много стражије. Веома мирно и рутински користе све грешке домаћих играча, изједначују резултат и у једној бурној завршници утакмицу решавају у своју корист.

У утакмици четвртог кола против лидера на табели „Војводине“ из Новог Сада изабраници Тиха Драговића забиљежили су и трећи узастопни пораз.

Нервозна и неповезана игра постале су главна карактеристика „Могренове“ игре. Кошаркаши „Војводине“ током читаве утакмице били су у вођству и будвански публици најбољи начин показали зашто се налазе на првом мјесту. Након ове утакмице сасвим је извјесно да ће стручни штаб на челу са Тихом Драговићем у наредном периоду више пажње морати посветити раду на психологији припреми и мотивацији играча.

И у утакмици петог кола у Сремској Митровици играчи „Могрена“ ХТП Милочер“ претрпeli су пети првенstveni порaz. Након рвога порaza рукovodstvom i stручnom štabu kluba preostaje zaista burski dani, svaka naредna greska i poraz pogotovo na domaćem terenu biće kobni za košarkaše „Beka“ znali da ikoristite i sve do

ВАТЕРПОЛО

БУДВАНСКА РИВИЈЕРА ДОБИЛА, МОЖДА И НАЈЈАЧЕ, ПОЈАЧАЊЕ

ДУШКО ЂИРКОВИЋ -НОВИ ДЕЛФИН

Управа ватерполо клуба „Будванска ривијера“ успјела је да, на крају прелазног рока, ангажује Душка Ђирковића, бившег ватерполисту „Приморца“, „Бечеја“ и „Црвене звезде“. Ђирковић је са дosta успјеха прошлу сезону одиграо за италијански „Комо“. Нема сумње да ће Душко Ђирковић у наредној сезони представљати велико појачање за будванске „делфина“ које и ове сезоне очекује борба на три фронта: у домаћем првенству, домаћем купу и купу купова Европе.

Због политичке ситуације Мађар Жолтан Воге, који је у овом прелазном року појачао редове „Будванске ривијере“ по препоруци мађарске амбасаде и Ватерполо савеза Мађарске напустио је Будву и Југославију и вратио се у Мађарску. Тренер Андрија Поповић свакодневно је у контакту са Жолтаном Вогеом који у Мађарској спроводи договорени програм припрема. Надамо се да ће Жолтан веома брзо прикључити будванским ватерполистима.

Због припрема репрезентације Југославије првенство у ЈУВАЛ ватерполо лиги почиње тек у јануару, а ватерполисте „Будванске ривијере“ од 22. до 24. новембра очекује излазак на европску сцену, односно на турнир осмине финала Купа купова Европе.

Период до почетка овога турнира ватерполисти „Будванске ривијере“ искористије радно, а у плану је одлазак на вишедневне припреме ван Будве, највероватније у Београд.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ У БУДИМПЕШТИ

У Хановеру су извучене групе и одређени термини играња европских клупских такмичења.

„Будванска ривијера“ ће квалификациони турнир Купа купова одиграти у Будимпешти од 20. до 22. новембра.

Поред ватерполиста „Будванске ривијере“ у групи

се налазе још представник Мађарске „Ференцварош“, освајач купа Словачке - „Славија“ из Братиславе и представник Холандије, екипа „Полар беарс“.

Прве двије екипе са овог турнира директно се пласирају за четвртфиналне мечеве.

РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА

КЛУБ БЕЗ ПРОСТОРИЈА

Клуб ритмичко спортске гимнастике основан је 1996. године и броји преко 30 чланова од којих се њих 9 такмичи у разним категоријама. Клуб има првака Црне Горе Мају Цвјетичанин- у пионирској категорији. У категорији кадета најбоља је Јована Дејановић која је међу првих осам у Југославији.

Треба поменути Мирјану Дејановић, Светлану Дулетић, Дејану Краљевић, Александру Радоњић, Милицу Љукић и Марину Башић.

Услови у којима клуб ради су веома тешки-каже тренер Весна Радоњић и додаје: - Клуб нема своје просторије. Тренинзи се одржавају у сали ОШ у Радановићима. Дјевојчице путују сваког дана на тро-часовни тренинг пошто клуб нема финансијских средстава да плати закупину у МСЦ. А и уколико би се та средства обезбедила, тешко да би се могао добити термин у спортском центру јер од 24 са-

та- сала је заузета 20.

Постоји могућност да Клуб ритмичко спортске гимнастике поново добије просторије на Јадранском сајму. Али, по питању рjeшавања простора, у Клубу нису превелики оптимисти.

И директор Клуба Драган Шоћ истиче недостатак простора као основни проблем овог клуба. Сала у Радановићима пружа све услове за рад, али је проблем што је превише удаљена, не постоји редован превоз. У Клубу се праве планови за будући рад. Међутим, нису ријешене егзистенцијалне ствари, а преко основног проблема се не може прећи каже она.

Планови су да клуб ритмичко спортске гимнастичке заживи, али то не зависи само од људи који њим руководе. Добијањем просторије за рад, ријешио би се основни проблем што је засигурно довело до још бољих резултата.

Н. РАЈКОВИЋ

ФУДБАЛ

ПРВА САВЕЗНА ФУДБАЛСКА ЛИГА
ПОДВИГ, РЕМИ,
ПА ДЕБАКЛ

Фудбалери „Могрена“ послије једанаестог кола без побједе на стадиону Лугови

ОФК БЕОГРАД-МОГРЕН 1:2

Београд 3. октобра
Стадион на Карабурми
Гледалаца 1.500
Судија: Саша Јаблановић(Ниш)

Стријељци: Лончар у 61. минути за ОФК Београд, а Мештер у 14. и Каваја у 70. минути (једанаестерац) за Могрен.

Жути картони: Драшковић и Митић (ОФК Београд), Симов, Муратовић Влаисављевић, Обадовић (Могрен)

ОФК БЕОГРАД: Драшковић, Николовски, (Ђуришић), Матић, Братић, Драгељевић (Љукић), Станојевић, Петковић, Рађеновић, Лончар, Пековић.

МОГРЕН: Симов, Муратовић, Божковић, Каваја, Влаисављевић, Обадовић, Маџић, Рогановић, Марковић (Манојловић), Кнежевић, Пурић (Раковић).

Будва, 17. октобра
Стадион-Лугови
Гледалаца: 800
Судија: Зоран Арсић (Суботица)

Жути картони: Мештер и Војводић (Могрен) и Адић (Раднички)

Првени картон: Влаисављевић (Могрен)

МОГРЕН: Синов 6, Муратовић 6 (Кнежевић 6), Мештер 6, Каваја 7, Влаисављевић 6, Белада 7, Маџић 6, Пурић 6, Муратбашić 6, Мирковић 6 (Раковић), Божковић 6, Војводић 6, 5.

РАДНИЧКИ: Солдатовић 5 (Ступљанин 6), Гавриловић 6, Ђинић 6, Андрић 6, Станковић 7, Милошевић 6 (Полић), Ђорђевић 6, Адић 7, Јекић 7, Митровић 6 (Димић), Јовановић 7.

ПРИШТИНА-МОГРЕН 6:1

Приштина, 24. октобра
Градски стадион
Гледалаца: 1.500
Судија: Милан Карапић (Београд)

Стријељци: Тешић у 22, 37, 70. минути, Данчетовић у 41. и 89. и Ивић у 84. минути за Приштину, а Војводић у 74. минути за Могрен.

Жути картони: Здравковић (Приштина), Рогановић и Обадовић (Могрен)

ПРИШТИНА: Перовић, Ђурковић (Богосављевић), Здравковић, Тешић, Николић, Мрвљевић, Драшковић, Ивић, Триван, Данчетовић (Јанићевић), Јошић (Алексић).

МОГРЕН: Симов, Муратовић (Кликовац), Обадовић, Белада, Пима, Маџић (Раковић), Рогановић, Мирковић (Манојловић), Мештер, Војводић.

Више него заслужено фудбалери „Могрена“ напустили су

уздигнуте главе и вратили у Будву са три драгоцене бода, побједивши фудбалере ОФК Београда 2:1. Изабраници Слободана Халиловића већ у 14. минути голом Мештера додали су у водство 1:0 и тако најавили да у Београд нису допутовали са бијелом заставом. На 1:1 прецизним ударцем изједначује капитен Лончар. Послије грубог прекршаја голмана Драшковића над најбољим појединачем на терену младим Божковићем, судија Јаблановић показује на бијелу тачку. Сигури реализатор најстражи казне био је капитен Каваја и тако постао и кончан резултат утакмице 2:1 за „Могрен“. Послије утакмица десетог кола, због припрема репрезентације Југославије, предстоји пауза од 14 дана.

Ни послије десетог кола у Првој савезној фудбалској лиги фудбалери „Могрена“ нису осјетили сласт побједе на стадиону Лугови. Послије пораза од Пролетера, неријешених резултата против „Хајдука“ и „Обилића“ љубитељи фудбала у Будви очекивали су да ће играчи „Могрена“, поготово послије побједе у Београду против „ОФК Београда“, савладати „Раднички“ из Ниша и тако забиљежити прву прволигашку побједу на стадиону Лугови. Међутим, оно што се дешавало на стадиону Лугови било је заборавити. Током читаве утакмице фудбалери „Могрена“ имали су теренску иницијативу, то најбоље илуструје податак да су играчи „Могрена“ извршили 14, а играчи „Радничког“ само један корнер. Играчи „Могрена“ и „Радничког“ током утакмице имали су више изгледних прилика за постизање гола, међутим мређе Симова и Солдатовића, као и Ступљанина остала су нетакнуте. Неријешен резултат можда је и најправеднији исход ове утакмице.

Фудбалери „Могрена“ доживели су први дебакл на Градском стадиону на Приштини са кога су се више пута враћали непоражени. У досадашњем првенству фудбалери „Могрена“ на гостујућим теренима пружали су добре игре, па се стручни штаб потпуно надао да се тако нешто може десити и у Приштини. Међутим, фудбалери „Приштине“ веома брзо разбили су све такве илузије. У првих 45 минута било је 3:0 за „Приштину“. И у другом полувремену играчи „Приштине“ наставили су у истом темпу и фудбалерима „Могрена“ најишли најтежи прволигашки пораз 6:1. Да ли су фудбалери „Могрена“ у Приштини имали само лош дан или је посриједи нешто друго значе се већ у утакмици десетог кола када на стадиону Лугови гостује „Железник“ из Београда.

ТАБЕЛА

1. Партизан	11	11	0
<td

СПОРТ

ФУДБАЛ

РЕПУБЛИКА ФУДБАЛСКА „ЗЕТА ТРАНС ЈИГА“
ВЕЛИКЕ ОСЦИЛАЦИЈЕ У ИГРИ

Због сусペンзије терена у Петровицу послије инцидента у четвртом колу против „Забјела“, фудбалери „Петровца“, као домаћини, утакмицу шестог кола, против екипе „Језера“, одиграли на стадиону „Арсенала“ у Тивту и славили уједињену побједу 5:0, што је вратило самопоуздане изабраницима Зорана Џанкића. Већ у седмом колу у Подгорици против одличне екипе „Првени стијене“, фудбалери Петровца показали су побједа високим резултatom у претходном колу није била случајна. Наиме, фудбалери „Петровца“, на „врућем“ терену, играли против екипе „Првени стијене“ - неријешено 2:2.

Да фудбалери „Петровца“ улазе у побједоносну серију показао је резултат и игра у осмом колу када је, поново на стадиону „Арсенала“, савладан „Ком“ из Подгорице резултatom 3:0. Када су симпатизери „Петровца“ очекивали нове бодове и добру игру својих љубимаца, уследио је пораз у деветом колу, високим резултatom 5:2, против екипе „Рибнице“.

Чињеница је да тренер Зоран Џанкић има великих проблема око састављања најбољег тима. На самом почетку првенства није могао да рачуна на повријеђеног голмана Божковића. Затим долази серија првених картона, прво Масловарића, потом Радусиновића, па „шлаг“ на све то - шест утакмица забране играча Голиша. Међутим, то не оправдава велике осцилације у игри фудбалера „Петровца“. Надамо се да су фудбалери „Петровца“ из прошлогодишњег играча и испадања из Републичке фудбалске лиге извукли одређено поуке и да сличне пропусте неће прихватити и ове године. Јер, Петровац заслужује да има републичког лигаша.

Д.К.

ПОБЈЕДА ЗА МИРАН НАСТАВАК ПРВЕНСТВА

ПЕТРОВАЦ-ЦЕТИЊЕ 2:1

Петровац, 24. октобра
Стадион под Малим брдом
Гледалаца: 500

Судија: Миодраг Радуловић
(Подгорица)
Стиријели: Масловарић у 45
(једанаестерац) и Улама у 80.
за Петровац, Борозан у 57.
минуту за Цетиње.

ПЕТРОВАЦ: Пејовић, Војиновић, Милошевић, Мијушковић, Фабрис, Јоветић (Мијовић, Војводић), Улама, Масловарић, Голиш, Рађеновић (Чавор), Јуцковић
ЦЕТИЊЕ: Вујовић, Иванашевић, Борозан, Каваја, Чавор, Радојчић, Перешић, Марковић, Јовићевић (Лабан), Мартиновић (Божковић), Радовић.

Послије истека сусペンзије стадиона под Малим брдом, фудбалери „Петровца“ утак-

мицу десетог кола одиграли су пред својим навијачима, и обрадовали их у сусрету са неуједном екипом „Цетиња“ трећом првенственом побједом. Поред повратка, на свој стадион, послије издржавање казне од шест утакмица неиграна, у тим се вратио и капитен Митар Голиш. Прво полувијем у свему је припало фудбалерима „Петровца“ који су голом Масловарића са бијеле тачке на одмор отишли са голом предности. Играчи „Цетиња“ лијепим голом Борозана у 57. минуту изједначају резултат на 1:1. Да бодови припадну бољој екипи потрудио се Улама голом у 80. минуту. Овом побједом фудбалери „Петровца“ помакли су се корак ближе средини табеле.

СКУПШТИНА ФУДБАЛСКОГ КЛУБА „МОГРЕН“
ИЗАБРАНА НОВА УПРАВА

Прва сједница Скупштине фудбалског клуба „Могрен“ сазива 1998-2002. године, одржана 26. октобра у конгресној дворани хотела „Аvala“, била је посвећена усвајању нормативних аката клуба, извјештаја и програма рада и избору нове управе. Поред делегата сједнице Скупштине су присуствовали Миљан Мильанић, предсједник Фудбалског савеза Југославије, Драган Дробњак, помоћник министра спорта у Влади Црне Горе, Бранко Булатовић, генерални секретар ФСЈ, Душко Ђелића, генерални секретар ФСЦГ, Милорад Ђурковић, члан Извршног одбора ФСЈ, Иво Арменко, генерални директор ХТП „Будвански ривијера“, представници тренерске и судијске организације и представници више фудбалских клубова. Поздравне телеграме Скупштине упутили су Светозар Маровић, предсједник Скупштине Црне Горе и др Новак Јовановић, предсједник фудбалског савеза Црне Горе. На почетку сједнице минутом хутија је одата пошта Милораду Ускоковићу, једном од оснивача постјернатог „Могрена“ и предсједнику Скупштине клуба, и Горану Калезићу, играчу, капитену и тренеру „Могрена“ који су преминули између двије скупштине.

На предлог Извршног одбора клуба Скупштина је за предсједника једногласно изабрала Душана Љијешевића, а за потпредсједника Предрага Ђулафића. На најодговорнију дужност, предсједника Извршног одбора који је и предсједник клуба, једногласно је изабран Мирољав Ивановић. Он је предложио, а Скупштина изабрала, нови Извршни одбор клуба.

Обраћајући се Скупштини, предсједник Извршног одбора Мирољав Ивановић је истакао да у наредном периоду предстоје значајни задаци, али да се нада да ће „Могрен“, када се буде правио сљедећи извјештај о четврогодишњем раду, имати нови стадион, бити добро организован клуб, као предузеће или акционарско друштво, и бити већ стари прволигаш.

Досадашњи предсједник Извршног одбора „Могрена“ Вукашин Марковић је, говорећи о раду у протеклом периоду, нагласио да је „Могрен“ успио да преаживи те тешке године захваљујући људима који су били спремни да помогну. „Могрен“ је раније испао из прве лиге, али и успио да се поново врати, а запажене резултате постигле су све категорије играча. Посебну помоћ клубу пружили су Општина Будва и ХТП „Будвански ривијера“. Марковић је захваљио досадашњим сарадницима и пожелио успех у раду новој управи.

О програму рада у наредном периоду говорио је директор клуба Боро Лазовић који је нагласио значај јачања клуба и побољшања услова рада. Миљан Мильанић је, поздрављајући рад Скупштине, истакао значај рада с млађим категоријама играча, добре организације клуба и читаве фудбалске организације. По његовим ријечима, за „Могрен“ је најважније да се што прије изгради стадион, јер је то услов опстанка „Могрена“.

У име новоизabrane управе клуба захваљио је предсједник Скупштине Душан Љијешевић, а у име Министарства спорта Владе РЦГ Скупштину је поздравио Драган Дробњак.

В.М.С.

РЕД ВОЖЊЕ

авиони

Информације: JAT 244-248, 242-748, „Монтенегро-туритс“ 245-470, „Интурс“ 244-037, „Бојатурс“ 631-153, „Монтенегро-република“ 252-709, Црногоратурис 611-603, 634-093, Југоагент 081 243-756, 241-810

MONTE NEGRO AIRLINES ПОДГОРИЦА-БЕОГРАД: понедељком, сриједом, петком и суботом у 7.00. ПОДГОРИЦА - БАРИ: уторком у 8.00. ПОДГОРИЦА - БУДИМПЕШТА: четвртком у 7.30. ТИВАТ-БЕОГРАД: понедељком, сриједом, петком и суботом у 15.30. ТИВАТ-ЉУЂЕЉАНА: сриједом у 10.00. БЕОГРАД - ПОДГОРИЦА: понедељком, сриједом, петком и суботом у 17.00. БАРИ - ПОДГОРИЦА: уторком у 20.30. БУДИМПЕШТА - ПОДГОРИЦА: четвртком у 20.00. БЕОГРАД - ТИВАТ: понедељком, сриједом, петком и суботом у 8.30. ЉУЂЕЉАНА - ТИВАТ (од 29. 04.): сриједом у 13.00.

ВОЗОВИ Информације на Железничкој станици у Подгорици 081/633-663, Никшићу 083/22-180, Бару 085/12-210, Бијелом Пољу 084/22-951, Београду 011/645-936, 645-843, 645-822

ПОЛАЗАК ИЗ ПОДГОРИЦЕ БЕОГРАД: 11.30 (брзи); 12.15 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 15.00 (пословни); 22.50 (аутоб-воз); 23.30 (брзи).

НОВИ БЕОГРАД - СУБОТИЦА: 20.50 (брзи); 21.34 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.).

БИЈЕЛО ПОЉЕ: 6.32 (локал); 11.30 (брзи); 12.15 (Пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 13.50 (локал); 15.00 (пословни); 17.00 (локал); 20.15 (брзи, саобраћа од 13.06. до 06.09.); 20.50 (брзи); 21.34 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.).

БАР: 04.33 (брзи, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 04.55 (локал); 05.30 (брзи, саобраћа од 13.06. до 06.09.); 06.08 (брзи); 06.35 (локал); 08.00 (локал, саобраћа од 06.06. до 30.08.); 08.40 (локал); 10.25 (локал); 13.30 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 14.50 (локал); 16.55 (локал); 18.20 (брзи); 19.36 (локал); 21.30 (пословни)

НИШ: 07.05 (локал); 14.55 (локал)

ПОЛАЗАК ИЗ БАРА БЕОГРАД: 10.35 (брзи); 11.20 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 14.00 (пословни); 21.50 (аутоб-воз); 22.30 (брзи).

НОВИ БЕОГРАД-СУБОТИЦА: 19.50 (брзи); 20.40 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.).

НИШ: 19.15 (брзи, саобраћа од 13.06. до 06.09.)

ПОДГОРИЦА: 05.25 (локал); 06.30 (локал); 09.10 (локал, саобраћа од 06.06. до 30.08.); 10.35 (брзи); 11.20 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 13.15 (локал); 14.30 (локал); 16.00 (локал); 17.55 (локал, саобраћа од 06.06. до 30.08.); 18.16 (локал); 19.15 (брзи, саобраћа од 13.06. до 06.09.); 19.50 (брзи); 20.40 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 22.30 (брзи)

БИЈЕЛО ПОЉЕ: 05.25 (локал); 10.35 (брзи); 11.20 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 14.00 (пословни); 16.00 (локал); 17.55 (локал, саобраћа од 06.06. до 30.08.); 18.16 (локал); 19.15 (брзи, саобраћа од 13.06. до 06.09.); 19.50 (брзи); 20.40 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 22.30 (брзи)

ПОЛАЗАК ИЗ БИЈЕЛОГ ПОЉА БЕОГРАД: 0.50 (аутоб-воз); 01.30 (брзи); 06.10 (путнички); 10.15 (путнички, саобраћа од 06.06. до 30.08.); 13.35 (брзи); 14.18 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 17.00 (пословни)

НОВИ БЕОГРАД-СУБОТИЦА: 22.55 (брзи); 23.35 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.).

НИШ: 22.18 (брзи, саобраћа од 13.06. до 06.09.)

ПОДГОРИЦА: 02.36 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 03.35 (брзи, саобраћа од 13.06. до 06.09.); 04.05 (брзи); 04.34 (брзи); 06.16 (локал); 11.15 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 12.20 (локал); 16.12 (брзи); 17.17 (локал); 19.30 (пословни).

БАР: 02.36 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 03.35 (брзи, саобраћа од 13.06. до 06.09.); 04.05 (брзи); 04.34 (брзи); 06.16 (локал); 11.15 (пословни, саобраћа од 26.06. до 30.08.); 12.20 (локал); 16.12 (брзи); 17.17 (локал); 19.30 (пословни).

ХЕРЦЕГ НОВИ (преко трајекта) 5:00, 6:00, 7:20, 8:15, 10:00, 11:15, 13:15, 14:15, 15:15, 18:50, 19:40, 20:00, 21:30, 23:10

ХЕРЦЕГ НОВИ (Котор/Рисан) 6:15, 7:05, 8:00, 8:20, 8:50, 10:20, 11:20, 12:20, 14:30, 16:15, 18:00, 20:20

КОТОР: 6:15, 7:05, 8:00, 8:50, 9:30, 10:20, 11:20, 12:20, 13:15, 14:15, 15:10, 16:15, 17:10, 18:00, 19:20, 20:20

ТИВАТ: 5:00, 6:00, 7:05, 8:10, 10:00, 11:15, 13:15, 14:15, 15:15, 16:15, 17:50, 18:50, 19:20, 20:20, 21:30, 23:15

УЛЦИЋ: 14:20

НИКШИЋ: 5:35, 6:15, 8:10, 12:45, 17:30

ПЉЕВЉА: 12:45

БЕРБАДЕ: 6:35, 9:40, 7:10,